bitus cognoſcitiui diſtinguunť ſc̄m altioꝛa vel inferioꝛa p̄ncipia ſicut ſapiā in ſpeculatiuis altioꝛa ↄſiderat q̄ȝ ſciā: ⁊ iō ab ea diſtinguiť: ⁊ ita etiā oȝ eſſe in actiuis: manifeſtū eſt aūt ꝙ illa q̄ ſunt p̄ter ordinē inferioꝛis p̄ncipij ſiue cauſe reducuntur q̄nqȝ in oꝛdinē altioꝛis p̄ncipij ſicut monſtruoſi ꝑtus aīalium ſūt p̄ter oꝛdinē v̄tutis actiue: in ſemine tn̄ cadūt ſub oꝛdine altioꝛis p̄ncipij .ſ. celeſtis coꝛpis vel vlterius diuine ꝓuidentie. Vn̄ ille q ↄſideraret virtutē actiuā in ſemine: nō poſſet etiā iudiciū ferre de hꝰ mōſtris de q̄bus nō pōt iudicari ſc̄m ↄſiderationē diuine ꝓuidentie. Ↄtingit aūt q̄nqȝ aliquid eē faciendū p̄ter cōes regulas agendoꝝ: puta ꝙ ipugnatoꝛi p̄rie n̄ eſt depoſitū reddendū: vel aliq̄d hꝰ. Et iō cū de huiuſmōi opoꝛteat iudicare ſc̄m aliqua altioꝛa p̄ncipia exigitur altioꝛ v̄tus iudicatiua: q̄ȝ ſunt regule cōes ſc̄m quas iudicat ſyneſis ⁊ h̄ talis vocať gnomin q̄ impoꝛtat quādā ꝑſpicacitatē iudicij. Et q̄uis oīa que p̄ter cōem curſū cōtingere poſſūt ↄſiderare ꝑtinet ſolū ad ꝓuidentiā diuinam: tn̄ inter homines ille q eſt magis ꝑſpicax: poteſt plura hoꝛum ſua rōne diiudicare.

Titu. iij. de foꝛtitudine. Foꝛtitudo aīam tripliciter firmat quo ad ſe: ↄtra mundi aduerſitates quo ad bonū cōe cōtra p̄rie hoſtilitates; quo ad deū contra erroꝝ prauitates. c. i.

Circa virtutem

foꝛtitudinis q̄tuoꝛ ſunt vidēda Primo de p̄conijs ad eius laudem ꝑtinentibus. Secundo de materia circa quā verſať. Tercio de actibus eius ⁊ aſſumēdis bellis. Quarto de partibus eius. ¶ .I.

Preconia foꝛtitudinis

pn̄t aſſignari tria: ex eo vȝ ꝙ aīum tripliciter firmat .ſ. q̄ ad ſe ↄtra mundi aduerſitates: q̄ ad bonū cōe ꝯ patrie hoſtilitates: quo ad deū ↄtra erroꝝ prauitates. Eſt ergo primū p̄coniū foꝛtitudinis: qꝛ animū firmat quo ad ſe ꝯ mundi aduerſitates. Ubi ſciendū eſt ꝙ ſtatus p̄ſītis vite ē ſtatus cuiuſdā pugne. Vn̄ Job ipam aſſimilat milicie. vij. c. Milicia eſt inq̄t vita hoīs ſup terrā: ꝑ q̄ꝺ congregatio fideliū notať eccl̄a militās. militat. n. p̄ns vita nr̄a multiplici pugna: nunc ꝯ carnis ſpurcicias: nūc ↄtra mūdi negcias: nunc v̄o ↄtra diaboli inſidias. Neccīa ē ergo v̄tus foꝛtitudinis: q̄ aīam hȝ firmare ad tot tolerāda ⁊ reprimēda. Vn̄ Eſa. c. lij. ſub figura ſyon hūanā mentē admonet: vt hac v̄tute ſe armet. Induere inquit foꝛtitudine tua ſyon: ꝑ ſyon arcē intelligimꝰ que ciuitati hirl̄m dn̄abatur ⁊ eam ꝓtegebat: ⁊ ↄueniēter mēs hūana intelligiť quēadmodū arcis ceteris viribus p̄ncipať: has ſiquidē regit ⁊ defendit q̄n virtute foꝛtitudinis induta decorať. vnde Salon puer. vl. Foꝛtitudo ⁊ decoꝛ idumētū eiꝰ Intm̄ aūt hec v̄tus hoīeȝ firmat ⁊ abſtulit ꝙ nulla aduerſa: nulla blādimēta: nullaqȝ vicioꝝ tētamēta p̄nt eū a bono rōnis abducere. Vn̄ ambro. li. i. de offi. dicit. Nō mediocris animi v̄tusꝰ ē foꝛtitudo: q̄ ſola defēdit oꝛnamēta virtutū oīm que inexpiabili ꝑlio aduerſus oīa vicia decertat. Innitat ad laboꝛes: foꝛtis ad ꝑicula: rigidioꝛ aduerſus voluptates: auariciā fugat tanq̄ȝ labē q̄ndaȝ q̄ virtutē effeminat. Nulla etiā foꝛtitudo coꝛpaľ huic pōt cōpari: ſicut dicit Sene. Facilius eſt inq̄t gentē vnā q̄ȝ virum vnū vincere. Et loquiť de viro ſc̄m ꝙ a v̄tute animi vel a foꝛtitudine dr̄. Antiq̄tus. n. nomē v̄tutis fuit ſolius foꝛtitudīs: vt dicit Tulliꝰ. Et q̄ȝtum ad hoc loq̄tur Salon puer. xvi. Melioꝛ ē patiens viro foꝛti: ⁊ q dn̄ať aīo ſuo expugnatoꝛe vrbiū hoc foꝛtitudinis preconio Job indutus fuit ↄtra oīa aduerſa tolerāda. Nā primo ſathan ꝓcurāte mūdi aduerſa ſuſtinuit: dū oīa bona ſua ꝑdidit vna cū liberis. Deinde in carne dū a planta pedis vſqȝ ad verticeȝ n̄ remāſit in eo ſanitas. Ulti. ipe diabolus auctoꝛ maloꝝ vxoꝛē ↄtra ipm̄ ꝓuocauit: ⁊ tres eius amicos ſibi onero ſos fecit: iponentes ei ꝙ licite oīa deus intulerat aut inferri ꝑmiſerat ꝑꝑ eius pctā ⁊ tn̄ in oībus his n̄ peccauit Job labijs ſuis: nec ſtultū q̄d ↄtra deū locutus eſt. Job. i. ⁊ ij. Scōm p̄coniū huius v̄tutis ē: qꝛ aīm firmat q̄ ad bonū cōe ↄtra p̄rie hoſtilitates: ſc̄m. n. ph̄ūm p̄mo ethi. bonū q̄nto eſt cōius tāto ē diuinius. Bonū aūt p̄rie eſt quoddā bonū cōe ciuiū nulli ꝑticulari ꝑſone appꝛopriandū: ſed ab oībus cōiter appetēdū. Ea aūt que ſūt cōia minus diliguť ⁊ de eis minoꝛ cura hr̄: ac ꝑ hoc neglecta deſtruūtur ⁊ ꝑdūtur. Ad ↄſeruationē igiť p̄rie ⁊ bonoꝝ cōium neceſſe ē ꝙ ſint in ciuitate hoīes v̄tuoſi viriles ⁊ aīo ſtabiles: bonū cōe diligētes q neglectꝭ ꝓprijs bonis: etiā coꝛpibus moꝛti ſe exponāt ꝓ ↄſeruatione ⁊ defēſione ciuitatis: hoc aūt facit v̄tus foꝛtitudinis: q̄ ad bonū cōe defendendū hoīem impellit. Et q̄ȝtum ad hoc ē ceteris v̄tutibus excellentioꝛ: qꝛ diuinioꝛ. ē. n. pugnans ꝓ bona cōi. Vn̄ dicit Amb. p̄mo ꝺ of. Eſt foꝛtitudo velut ceteris excelſioꝛ: q̄ vtilioꝛ ē in rebus bellicis in ciuilibꝰ ſeu domeſticis. Ad hoc aūt naturalis rō inclinat Sicut. n. in hūano coꝛpe multa ſūt mēbꝛa que ꝑ multa officia ſibi inuicē deſeruiūt: ⁊ ſic vitam totius coꝛpis ſaluāt. Sic in vna ciuitate q̄ vnū coꝛpus ↄſtituit multi ſunt hoīes: q diuerſis officijs intēdētes ad mutua obſequia ſibi iuicē cōicanda: bonū cōe ciuitatis vnifoꝛmiter intēdere dn̄t nec ab hoc retrahi dn̄t timoꝛe aliquo: vel diſpendio cōmodi ꝓprij. Hoc aūt bonū cōe foꝛtis ↄſiderat q bona ꝓpꝛia ad tuitionē ⁊ ↄſeruationem p̄rie oꝛdinat. Vn̄ dicit ph̄s. vij. ethi. Nō ſolū nobis nati ſumus: ſȝ oꝛtus nr̄i ꝑtem p̄ria vendicat ꝑtem amici: atqȝ vt placet ſtoicis: ſicut q̄ in terris

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

gignũt ad vſum hoīeʒ oīa creari. ſic hoīes hoīm cauſa eē generatos vt ipſi inter ſe alijs prodeſſe poſſint. Exēplum apud āntiquos ſic narrat ſeneca. Erat tāta cura rerum cōiuʒ ꝙ ipi paupes erāt in domibus ſuis: quoꝝ tamē diuitijs erariū plenū erat. vnde malebant ſibi eē paupes: vt rempub. opulētiſſimam haberent: ſicut narrat tullius de quodam qui omni gaza macedonū potitus que maxima erat: tātuʒ in erariū inuexit pecunie: vt vnius impatoris preda finē attulerit tributoꝝ. nec aliud in domū ſuā intulit: preter memoriam nōis ſēpiternaʒ. Tertiuʒ preconiuʒ fortitudinis eſt: qꝛ aīm firmat quo ad deuʒ cōtra erroꝝ prauitates ſiue infidelium tyrānides. Sicut.n. amor terrene ciuitatꝭ: aliquos ſacri pugiles pro ipa vſque ad mortē decertātes: ita immo multo forti⁹ amor celeſtis patrie cōſtituit pro xpi fide pugnatores: qui pro eius defenſiōe mortē corporis nō metuunt. Ad hoc vt ratio inclinat. ſicut.n. multi homīes faciāt vnum corpus: quod eſt populus vel ciuitas: pro cui⁹ defēſiōe ſinguli ciues morti ſe debēt exponere: qꝛ bonū cōe debet ꝑponi ſingulari bono: ita ſʒ apoſt. ad Ro. xij. Multi vnū corp⁹ ſum⁹ in xpo: ſinguli aūt alter alteri⁹ mēbra xps āt cū de⁹ ſit ē bonū vle ꝛ cōe oīm. multo magis ꝙ̄ reſpublica reſpectu ſingulariū ciuium. Et ideo licet pro defēſiōe rei publice tpalem mortē ſubire ꝛ vitā corporis cōtemnere. multo magꝭ oʒ pro republica celeſti que deus ē: vel que tota in ipſo eſt. mortē corpis nō metuere. vnde auguſ. v. de ci. dei. c. xviij. Si enim antiqui pr̄es pro republica ꝛ terrena oīa cōtēpſerūt. et tot pericula ſūt aggreſſi. horribilia mortꝭ genera ppeſſi qd magnū pro ipa eterna celeſti patria huius cūcta blandimēta cōtēnere. Vel quō audebit quis de voluntaria pauptate ſe extollere: vel pro xpo mortē timere eo dicēte. Nolite timere eos qui occidunt corp⁹. Et ſubdit arguēdo. Si ipſi āntiqui hoc fecerūt amore patrie: laudiſqꝫ immēſa cupidine ꝑ vt dicit poeta: Quid magnuʒ ſi ꝑ vera libertate: qua vere liberātur filij dei: talia ꝛ maiora tormēta ſūt ſuſtinēda ꝙ̄to retributio maior a ſuſtinētib⁹ expectatur. Tales gdē qui mortem ſuſtinent pro celeſti pr̄ia nō tātū fortes ſʒ martyres. i. teſtes dicūtur Sūt.n. pugiles fidei chriſti. ꝛ iō quadam ſpēali ꝓrogatiua: que dicit̄ aureola in celeſti patria accipiūt inſignia. Eſt autē vlteri⁹ ſciēdū: ꝙ aliter eſt in ciuili certamīe qn̄do pro pr̄ia pugnatur: ꝛ aliter. in certamine martyrij qn̄do pro xpo mors ſuſcipitur. Nā ſicut dicit maxi⁹ in ſermōe Qui occiditur pro mūdo: vicitur cuʒ occidit̄: qꝛ niſi vinceretur nō occideretur: qui aūt occiditur pro xpo victus non dicit̄: qꝛ cū occiditur victor efficitur. Hoc preconio fortitudinis excellētiſſime beatus paulus fuit decorat⁹. nō enim vnaʒ mortē ſubijt pro fide xpi ſed plures. Fuit.n. vita ſua plena mortib⁹. ſicut pʒ cōſideranti ab. xi. c. actuuʒ apoſtoloꝝ vſqꝫ in finē. Ipſe etiam enūerat. ij. ad cori. xi. ꝙ fuit in laboribus plurimis in mortib⁹ freqn̄ter. Unde de aſia. vale dicens fratrib⁹ dicebat. per oēs ciuitates ſpiritusſāctus ꝓteſtat̄ mihi qꝛ vincula ꝛ tribulatiōes mee manēt in hieruſalem: ſed nihil horū vereor: nec facio aīam meaʒ ꝓcioſiorē ꝙ̄ me. Aīam aūt appellat vitā exterioris hoīs: q̄ corpus exterius aīatur. Cum aūt dicē me: loquit̄ de interiori hoīe: quo ſpūaliter viuit: ꝛ ꝑ quē vē ipſe ē: qꝛ ꝑ rationem homo eſt homo.

Circa que conſiſtit virtus fortitudinis. c. ij.

Fortitudo eſt virtus ponēs in aīo firmitatē ad ſuſtinēdū vel repellendū difficile quoddaʒ ſm ꝙ ratio dictat. Dictat aūt ratio ne volūtas retrahat̄ ab eius ſequela pp aliqd malum corpale qꝛ nullū bonū corpale equalʒ bono rōnis. Maximū malū ꝛ terribile inter oīa mala corpalia ē mors: vt dicit phs. i. ethi. q̄ tollit oīa bona corpalia: quapropter neceſſe ē ꝙ fortitudo animū firmet ꝯtra hoc maximū malū ꝓpter bonuʒ rōnis ſequendū. Et ſic virtus fortitudis ꝓprie erit circa timores piculoꝝ mortis. Qr aūt fortitudo maxime circa mortis pericula ꝯſiſtat: hinc apparere pōt. Eſt.n. fortitudo virtus ponens mediū inter duas paſſiones. ſ. timorē ꝛ audaciā. Cohibet.n. timorē ne timēdō retrahatur ab eo qd ratō dictat ꝛ moderatur. audaciā ne quis audiēdo aggrediatur qd ratio vetat. Timor autē ꝛ audacia ꝓprie reſpiciūt picula. Timet.n. aliqs qꝛ imaginat̄ ſibi aliquod piculum iminere. Et aliqs per audaciā aggredit̄ aliqd difficile piculoſuʒ. Eſt aūt ꝓpriū virtutis circa ꝓpriū obiectū reſpicere id quod ē vltimū ꝛ magis difficile: ꝛ circa id ſe ordinare: ſicut tpantia maxime reſpicit delectabilia tactus: ad que reprimēda ordinatur. Inter oīa aūt picula difficilia eſt mortē ſuſtinere: que ē vltimū terribiliū: ſicut dicit phūs. iii. ethi. Et ſic pʒ ꝙ fortitudo ē ꝓncipaliter circa picula mortꝭ: ſicut circa ꝓpriaʒ materiā. vn̄ dicit Andronicus phs ꝙ fortitudo eſt virtus iraſcibilis: nō facile obſtupeſcibilis a timoribus q ſūt circa mortē. Cū aūt virtuoſus in actu virtutis intendat qd bonum ē: ꝯñs ē ꝙ fortis picula mortis ſubeat ꝓpter aliquē bonū finē ꝯſequendū. pericula aūt mortis ex egritudine vel tēpeſtate maris: aut ex inſidijs latronū: vel ſi q̄ alia ſunt hi⁹. nō videntur directe alicui īminere ex intētione ꝯſequendi aliqd bonū. pericula aūt mortis q̄ ſūt in bellicis directe imminent hoī ꝓpter aliqd bonū inqꝫtum. ſ. defēdit bonū cōe per iuſtū bellum. Sed eſt ſciendū ꝙ iuſtū bellum pōt eſſe duobus modis. Uno mō qn̄ fit generale: ſicut cū aliqui decertāt ī acie. Alio mō qn̄ fit ꝑticlare: puta cū aliquis iudex vel aliqua priuata pſona non recedit a recto iudicio timore gladij īminentis: vel cuiuſcunqꝫ piculi mortē

inferentis: quocūqꝫ predictoꝝ modoꝝ quis moꝛ
tem incurrat foꝛtis eſt cēſendus: ꝛ ſic ad foꝛtitu/
dinē ptinet firmitatē animi hr̄e nō ſolū ꝯtra pe/
ricula moꝛtis q̄ iminent in bello cōi ſed etiam q̄
iminent in pticulari pugnatoꝛe vbi moꝛs incur
ritur ꝑꝑ bonū virtutis. Pōt etiā foꝛtis ſubire pi
cula cuiuſcūqꝫ alterius moꝛtis: ꝛ foꝛtis cenſeri
dūmodo opus virtutis intēdat: puta cū aliquis
ñ refugit aſo infirmanti obſequi ꝑꝑ timoꝛē moꝛ
tifere infectionis: vel cū nō refugit iter magnum
facere ad aliqd piū negociū ꝓſequendū ꝓpter ti
moꝛē naufragij vel latronū. Ex his que dicta
ſūt patet quid ſit foꝛtitudo: ꝛ circa quid verſetur
Eſt. n. cohibitiua timoꝝ ꝛ moderatiua audaci
arū circa picula moꝛtis que ſunt in bellicis: ꝛ h̄
ꝑꝑ bonū cōmune defendendū: vel opus v̄tutis
non deſerendū. Tantus fuit apud antiquos ro
manos amoꝛ de repu. ꝙ ſicut dicit Ualerius ſta
tim honoꝛis apicem aſſumētes: abiecta priuata
charitate publicā induebant: ꝙ nec etiam filios
ploꝛabant qñ in bellis moꝛtem ꝓ republica ſu/
ſtinebant. .§. I.

Deinde occurrit con/

ſideratio de actibus foꝛtitudinis ꝛ iuſticia belli.
Sciendū vt dicit phūs in. iij. ethi. Ꝙ actus foꝛti
tudinis nil delectabile videt̄ hr̄e. Pꝛo cuius de
claratione dicit. b. Tho. 2ª 2ᵉ. q. cxxiij. ꝙ cum du
plex ſit delectatio. ſ. coꝛpalis que ſeqtur tactum
coꝛpalium ꝛ ſpūalium q̄ ſeqtur appꝛheſionē aīe
Jſta ſecunda ꝓpꝛie ſeqtur opa virtutū: qꝛ in eis
ꝯſideratur bonū rōnis. pꝛīcipalis aūt actus foꝛ
titudinis ē ſuſtinere aliquā triſticiā ſm̄ appꝛehē
ſiōem anime: puta qꝛ amittit homo coꝛpalē vitā
quā v̄tuoſus amat: ñ ſolū inquātū ē qōdā bonū
naturale: ſed etiā inquātum eſt nccīa ad opa vir/
tutū: ꝛ que ad eā ptinēt. Et etiā ſuſtinet aliqua
doloꝛoſa ſm̄ tactū coꝛpis: puta vulnera vel fla/
gella: ꝛ iō foꝛtis hꝫ vnde delectetur ex vna pte. ſ.
ſm̄ delectationē aīalem. ſ. de ipſo actu virtutis: ꝛ
de fine eius: ꝛ ex alia pte hꝫ vnde triſtari debeat
ꝛ aīaliter: dum ꝯſiderat amiſſionē ꝓpꝛie vite: et
coꝛpaliter ſuſtinēdo toꝛmēta. Unde vt legitur. ij.
macha. vi. dixit eleaçarus. Diros coꝛpis ſuſtíeo
doloꝛes: ſm̄ aīam vero dixit: ꝑꝑ timoꝛē tuum li/
benter hec patioꝛ. Senſibilis autē doloꝛ coꝛpis
facit non ſentiri aīalem delectationē virtutis: ni
ſi foꝛte ꝑ ſupabundantē dei grām aīa foꝛtius ele
uetur ita ad diuina: ꝙ magis d̄lectatur in eis q̄
a coꝛpalibus penis afficiat̄: ſicut legitur de. b. ti/
burtino martyre incedēte ſup carbones viuos:
qui dixit. Uidet̄ mihi incedere ſup floꝛes ꝛc̄. Fa
cit tñ virtus foꝛtitudinis vt rō ñ abſoꝛbeat̄ a coꝛ
poꝛalibus doloꝛibus. Triſticiā aūt animalez ſu
perat delectatio virtutis: in q̄tum homo pꝛefert
bonū virtutis coꝛpali vite: ꝛ quibuſcūqꝫ ad eaꝫ
ptinentibus. Et ideo d̄r in. iij. ethi. ꝙ a foꝛti non
requiritur vt delectetur: quaſi delectationē ſen/
tiens: ſed ſufficit ꝙ nō triſtetur. Deinde occurrit
ꝯſideratio de actibus ꝛ iuſticia belli. Jtem oꝫ
ſcire ꝙ actus foꝛtitudinis ſūt duo. ſ. aggredi ꝛ ſu
ſtinere. Eſt aūt pꝛīcipalioꝛ actus ſuſtinere. i. imo/
biliter ſiſtere q̄ aggredi. Dictū eſt. n. ſupꝛa ꝙ foꝛ/
titudo eſt circa timoꝛes repꝛimēdos: ꝛ audacias
moderādas. Difficilius ē aūt timoꝛē repꝛimē q̄
audaciā moderari: eo ꝙ ipm piculum qd̄ eſt ob
iectū audacie ꝛ timoꝛis de ſe ꝯfert ad repſſionē
audacie: ſed opatur ad augmētū timoꝛis. Aggre
di aūt ptinet ad foꝛtitudinē ex ea pte qua habet
audaciā moderari. Sꝫ ſuſtinere ſm̄ ꝙ hꝫ timo/
rem repꝛimere. vñ pꝫ ꝙ ſuſtinere ē pꝛincipalioꝛ
actus q̄ aggredi. Apparet etiā hoc rōne ſumpta
ex pte difficultatis: q̄ maioꝛ eſt in actu ſuſtinendi
q̄ aggrediēdi. Et hoc tripliciter. Pꝛimo qꝛ ſuſti
nere videtur aliqs ab aliquo foꝛtioꝛe inuadēte
q. n. aggreditur inuadit ꝑ modū foꝛtioꝛis. Diffici
lius eſt aūt pugnare cū foꝛtioꝛi q̄ cum debilioꝛi
Secundo qꝛ ille q ſuſtinet iam ſentit picula imi/
nentia. Jlle aūt q aggreditur hꝫ ea vt futura. Dif
ficilius eſt aūt ñ moueri a pñtibus q̄ futurꝭ. Ter
tio qꝛ ſuſtinere impoꝛtat diuturnitatē tpis: ſed
aggredi pōt aliquis ex ſubito motu. difficile eſt
aūt diu manere imobilē q̄ ſubito motu moueri
ad aliqd arduū. Vñ phūs dicit in. iij. ethi. Quidā
ſunt ꝓuolātes ante pericula: in ipis aūt diſcedūt
Foꝛtes aūt ecōtrario ſe hñt. Nam vt ibidem d̄r
in ſuſtinēdo triſtia maxime aliq foꝛtes dicūtur.
Exemplū de Alexandro. narrat. L. Pompeius
ꝙ cū ad piculoſum bellū exercitū legeret: nō iu
uenes robuſtos: nec primū floꝛem etatis: ſed ve
teranos: pleroſqꝫ etiā emeritos militie: q cuꝫ pa
tre auoqꝫ ꝑrio militauerant elegit vt non tā mili
tes q̄ magiſtros militie putares: oꝛdineſqꝫ nēo
niſi ſexagenarius duxit: vt ſi pꝛincipia caſtroꝛuꝫ
cerneres: ſenatum te potius reipubli. videre: di
ceres. Jtaqꝫ in pꝛelio nemo fugaꝫ: ſed victoꝛiam
cogitauit. .§. II.

Dictum ē autez ſupꝛa

ꝙ foꝛtis opatur ꝑꝑ bonū cōe tuendū ꝑ iuſtū bel/
lū. Et ideo de bello aliqd videndū ē: ꝑſertim cū
ibi actus foꝛtitudinis. ſ. aggredi ꝛ ſuſtinere mani
feſtētur: ñ ſolū q̄tum ad firmitatē aīmi: ſꝫ etiam
q̄tum ad coꝛpis foꝛtitudinē: q ē frequenter iudi
ciū ꝛ diſpoſitō foꝛtitudinis interioꝛis. Non ē. n.
ꝯtra rōnem v̄tutis ꝙ ex naturali cōplexione ha
beat qs naturalē inclinationē ad virtutē. Unde
ex magnitudine extremitatū latitudīe pectoꝛis:
erectione ceruicis: viuacitate oculoꝝ ꝛ alijs hiꝰ.
ꝯiecturare poſſumꝰ magnitudinē coꝛdis tanq̄
ex qbuſdā ſignis ꝛ diſpōnibus ad virtutē: licet
finale cōplementum ſit ex moꝛe vel ꝯſuetudine
Ex actibus. n. frequētatis gñatur hītus vt freqn
ter iuſta opari ꝛ tēperate viuē ſumus iuſti ꝛ tem
perati: vt docet Ariſ. ij. ethi. De bello ergo ꝯſide/
rātibus tria videre ſufficiat. Pꝛimo q̄ ad iuſtum

bellū requirūtur. Secūdo de natura aſſumpti-
onis belli. Tertio, de his quibus licitū eſt ad bel
la procedere. .§.III.

Quātum ad primuʒ ſci
endum ꝙ xpiana religio bella ñ recuſat: nec dā-
nat ꝑ loco ⁊ tpe oportuno: vñ ſcriptura euange-
lica teſtimonio Jo.bap. ꝯcedit ꝙ licitū eſt ſtipen-
dijs vti: ⁊ ꝑ republica militare. Dicit.n.aug.i ſer.
de puero centurionis. Si xpiana diſciplina oīo
bella culparet: hoc poti⁹ ꝯſiliū ſalutꝭ petētib⁹ in
euangelio diceret̄ vt abijceret arma: ſeqꝫ militie
oīo ſubtraherēt. Dictū eſt aūt eis. Neminē ꝯcu-
ciatis. Eſtote ꝯtenti ſtipēdijs vr̄is: qͥbus ꝓprium
ſtipēdiū ſufficere ꝑcepit: militare ñ ꝓhibuit. ⁊ hr̄
xxiij.q.i.paratus.in ſi. Sꝫ ad hoc ꝙ bellū ſit iu-
ſtū tria reqrūtur ſm tho.2ᵃ2ᵉ.q.xl.ar.i. Primū
ē auctas ꝑncipis: cui⁹ mādato bellū ē gerenduʒ.
Nō.n.ptinꝫ ad pſonā priuatā bellū mouere: qꝛ
pōtius ſuū in iudicio ſupioris pſeq. Et qꝛ ꝯuo-
care multitudinē: qḋ in bellis oꝫ fieri: nō ptinet
ad priuatā pſonā. Cū aūt cura reipub. ꝯmiſſa ſit
ꝑncipibus ad eos ptinet rēpub. ciuitatis vel regni
vel prouincie ſibi ſubdite tueri. Et ſicut licite eam
defendūt materiali gladio cōtra interiores ptur
batores: dū puniūt malefactores: ſm illud, apoſ.
ad Ro.xiij. Nō ſine cā gladiū portat. miſter eni
dei ē vindex in irā ei q male agit: ita ⁊ gladio bel
lico ad eos ptinet rēpu. tueri ab exteriorib⁹ ho-
ſtib⁹. Vñ au.ꝯtra manicheos.xxiij.q.i.qd culpa
tur.dicit. Ordo naturalis mortaliū paci accōmo
datus h̄ poſcit: vt ſuſcipiēdi belli auctas atqꝫ cō
ſiliū penes ꝑncipē ſit: exēpliū in filijs iſrael q no
luerint ad bella ꝑcedere: niſi ꝑus ſup eos ꝑncipe
ꝯſtituto: a quo eſſet auctas belli aſſumēdi. vnde
poſt mortē Joſue ꝯſuluerūt dñm: dicētes. Quis
aſcēdet añ nos ꝯtra chananeū: ⁊ erit dux belli?
Dixitqꝫ dñs. Judas aſcēdet. Judic.i. Secūdo re
qritur cā iuſta: vt.ſ.illi q ipugnant̄: ꝑp aliquam
culpā ipugnari mereant̄. vñ dicit aug. in li. qͥſtio
nū ve. ⁊ no.teſta. Juſta bella ſolent diffiniri q̄ vl
ciſcātur iniurias: ſi gēs vel ciuitas plectēda ē: q̄
vel vīdicare neglexerit: qḋ a ſuis improbe factū
ē: vel reddere qḋ ꝑ iniuriā ablatū eſt. xxiij.q.ij.
dñs. qḋ intelligendū ē qñ ciuitas ꝯtra quā bel-
lū aſſumit̄ frequēter ⁊ in multo dānificauit ciui
tatē q̄ bellū aſſumit. Et itez ſi, reqſita de recōpen
ſatione dāni reddere neglexerit: al̄ nō videt̄ qñ
tū ad foꝝ ꝯſcie cā ſufficiēs: ꝙ bellū in q̄ infinita
rez ac corpoꝝ diſpēdia ⁊ aīoꝝ flagitia ditari non
pñt debeat aſſumi. abrahā aſſūpta cā iuſta. audi
to.n.ꝙ loth nepos ſuus iniuſte erat capt⁹: tamen
tricētis decē ⁊ octo vnaculis qͥtuor reges in pu
gna ē aggreſſus ⁊c̄. Gen.xiiij. Tertio ad iuſtū bel
lū reqritur intētio bellādi recta: ꝙ videlicet intē
dat̄: vel vt bonū ꝓmoueatur: vel vt malū vitetur
vñ Aug. in li. de verbis dñi. Apud veros dei cul
tores illa bella pacta ſūt: q̄ ñ cupiditate vel cru-
delitate ſed pacis ſtudio querātur vt mali coer-
ceantur. Oꝫ ergo geri bellū vt pax acqratur: nō
qͥritur pax vt bellū exerceat̄ ſm aug. xxiij.q.i. no
li. Exemplū ſaul reprobatus fuit a deo: qꝛ in vi-
ctoria quā hūit ꝯtra amalech: ñ ſeruauit purā i
tentionē ad diuinū mandatū. Sꝫ pepcit gregib⁹
ex cupiditate.i.regum.xv. .§.IIII.

Secundo princeps ca
ueat ne ſit facilis ad bella aſſumēda. Nō.n. debꝫ
aſſumere bellū etiā ꝑdictis ſuppoſitꝭ niſi vrgēte
neceſſitate ꝑcepta videlicet manifeſta ⁊ notabili
leſione. Et itez hoſtibus ñ paratis ad ſatiſfactio
nē: ſicut dictū eſt ſupra. Sꝫ tunc cū matura deli
beratione ⁊ hūili ac deuota diuini adiutorij inuo
catione: oꝫ ꝯtra hoſtē reipub. bella mouere. Cā
aūt quare ñ oꝫ eſſe facilis ad bella mouēda: eſt
varius euētus belli: qꝛ nūc hunc: nūc illū ꝯſūit
gladius: ſicut rndit dd ad Joab.ij. Re.xi. impoſ-
ſibile eſt etiā ꝙ in bellis ñ multa mala ꝯtingant
Frequēter.n. accidunt ſtrages hoīm: effuſiones
ſanguinū: depopulatiōes terraꝝ: expoliationes
reꝝ: captiuitates etiā ⁊ paupertates multas ſup in
nocētes neceſſe ē euenire. Multe ēt corruptio-
nes in moribus ſuccreſcūt. Nā libidine vincen
di ⁊ ꝯſuetudine bellādi hoīes reddunt̄ fortiores
aīoſiores ⁊ ꝓniores ad vlciſcendū ⁊ opprimēdū
plus q̄ ordo diuini iuris regrat. Propter hec ⁊
ſilia q̄ in bellis cōiter eueniūt: oꝫ ꝑnceps aſſume
re bellū cū multo timore ⁊ dei reuerētia: ꝑmiſſis
ad deū ſctōꝝ viroꝝ pijs ſupplicatōibus. vñ moy
ſes cū mitterēt ioſue ad pugnā ꝯtra amalech exo.
xvij. primo ad deū refugiū habuit. vñ ſtās in ver
tice collis ⁊ hñs virgaʒ dei in manu ſua: manus
ſuas ad celū extēdit ꝑ victoria hñda ꝯtra ama-
lech: ꝑpter qḋ dr̄ ibi. Cū leuaret moyſes manus
vincebat iſrl̄. Ad hoc etiā ꝙ iudei ꝯſulte ⁊ deliḃe
rate ad bella ꝑcederent: eis multa obſuāda de⁹
mādauit. Primo ꝙ ad pugnaʒ ꝑcedētes anteqͥ̄
bellū inirēt: pacē hoſtibus offerret. Secūdo ꝙ
appropinquāte iam ꝑlio ſacerdos añ aciē exerci
tus ſtaret: q pugnaturos ꝯfortaret: ꝑmittēdo au
xiliū dei. Tertio ꝙ remouerent̄ impedimēta vi
ctorie remiſſis domū qͥtuor gñibus hoīum: vt q
edificauit domū nouā: ⁊ ñ dedicauit eā: q planta
uit vineā: q deſpōſauit vxorē: ⁊ formidoloſas.
Deu.xx. Permaxime aūt ad victoriā valent ora
tionis ſuffragia. Exemplū legitur in hiſto. roma
noꝝ: ꝙ cū fulgētius ⁊ alborgaſtes ꝯtra Theodo-
ſiū xpianiſſimum impatorem venirēt in ꝑlium.
Theodoſius cū ſciret ſe ſuis deſtitutū: fiducialit̄
ſigno crucis facto: ſe i bellū dedit: victoriā a dño
expectās: qḋ ⁊ pleniſſime obtinuit. Frequenter
aūt occulto dei iudicio. ſꝫ ñ iniuſto: iuſtiores aūt
minus mali i bello ſuccūbunt a peioribus ſupa-
ti: qḋ ex duplici cā ꝯtingere pōt: aut qꝛ tales a ꝑ-
ceptis diuinis aliqñ receſſerunt: ⁊ ideo dignū eſt
⁊ eoꝝ emendatōni expediens: vt a nequioribus

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

ſe tanq̄ a dei miniſtris attriti puniātur. Sic vo/
luit deus ppl'm iudeoꝝ flagellari p̱ aſſyrios ⁊ ba
bylonios: q̄ erant idolatre ⁊ diuini cultus impu
gnatores. Et ſic q̄ erant magni peccatores facti
ſūt in filijs errātibus diuine leg' exequutores:
aut hi' ꝯtingere pōt: q2 tales qui ſuccūbunt in/
terdū de ſuis viribus nimis p̄ſumunt: a deo vi/
ctoriam n̄ querētes: ⁊ ideo a lioꝝ qui digne puni
ri merebātur: digni punitores fieri nō merētur
Exemplū in .xi. tribubus iſrl' collect' ad pugnaꝫ
ꝯtra tribū beniamin ob puniendū ſcelus eoꝝ: q̄
bis fuerunt debellate ab ipſa tribu beniami: q2
de ſuis viribus ꝯfidebāt Iudi. xx. .§. V.

Quantū ad tertiū ſci/

endū q̄ p̄latis eccleſie ⁊ clericis nō licet pugna/
re in bello. Et hoc duplici rōne ſm Tho. 2ª 2ᵉ. q.
xl. ar. ij. Prima ē gn̄alis: videlicet q2 bellicū exer
citiū h3 multas inquietudines: q̄ multū impedi
unt aīm a ꝯtemplatione dei: ⁊ orone: q̄bus opoꝛ
tet eos vacare. Secūda eſt ſpālis. Nam oēs oꝛ/
dines clericoꝝ ordinant̄ ad altaris miſteriuꝫ: in
quo rep̄ſētatur paſſio xp̄i ſub ſacro: ⁊ iō nō cōpe
tit eis occidere vel ſanguinē fundere: ſed magis
eſſe patos ad effundēdū ſanguinē p̱ xp̄o vt ip̄m
imitētur. vn̄ effundētes ſuū ſanguinē: etiaꝫ ſine
peccato. ſ. p̱ moꝛtem vel mutilationē: ſūt irregu/
lares: ci aūt qui ē deputatus ad aliqd̄ officium:
nullo mō licet exercere id p̱ qd̄ ſuo officio incō
gruus reddit̄. Pōt addi tertia ratio. ſ. p̄hibitio
eccleſie: vt. xxiij. q. viij. p̱ totum. Et in ca. ꝯuenioꝛ
vbi dicit Ambꝛo. aduerſus milites ⁊ gothos: ar
ma mea lachꝛyme mee ſunt. Talia. n. ſūt munim̄
ta ſacerdotis: aliter nec debeo nec poſſū reſiſte/
re. Nec ob. qd̄ dr̄. xxiij. q. viij. q̄ hoꝛtatu Adria
ni pape Carolus ſuſcepit bellum ꝯtra longobar
dos. Et leo papa deſcēdit ad littus maris cū ex/
ercitu romanoꝝ ꝯtra ſarracenos. q. c. ſepe. Nam
p̄lati eccleſie ⁊ clerici p̄nt vtiq̄ intereſſe bellis d̄
licentia ſupioꝝ: vt iuſte pugnātibus ſubueniant
hoꝛtationibus: abſolutionibus ⁊ hi' opibus ſpi
ritualibus: vt p̄dicti fecerūt de quibus dictū ē.
Sed nō vt pugnent ipſi p̱pꝛia manu ſm. b. Tho.
vbi ſupꝛa in reſolutione ſecundi argumenti. Et
quia de bello diffuſe habes ſupꝛa in. iij. pte. titu.
iiij. Ideo nō plus hic: ſed ibi.

¶ De triplici martyrio. c. iij.

DE martyrio qd̄ ptinꝫ ad belluꝫ
p̄ticulare innuens a p̄ſecutoꝛibus fi
dei: i quo p̱maxime exercetur actus
foꝛtitudinis. Cū. n. ptineat ad rōnem martyrij vt
aliq̄s firmiter ſtet in veritate ⁊ iuſticia ꝯ p̄ſequē/
tiuꝫ impetū. Et ad foꝛtitudinē ptineat ꝯfirmare
hominē i bono virtutis ꝯtra p̄icula p̄cipue moꝛ/
tis: p3 martyriū eſſe actū foꝛtitudinis: dū fidem
⁊ iuſticiam n̄ deſerit martyr p̱p̱ iminentia p̄icula
moꝛtis in quodā certamine p̄ticulari a p̄ſecuto/
ribus imminētī. Vn̄ Cypꝛianus in ſermone ait.
Vidit admirās p̄ntiū multitudo celeſte certamē
in p̄lio ſtetiſſe ſeruos xp̄i voce libera: mēte icoꝛ/
rupta virtute diuina. Et de martyribus cāit ec/
cleſia. Foꝛtes facti ſunt in bello. Eſt autē triplex
martyriū ſm Bern. in ſmone ſanctoꝝ martyꝝ. ſ.
martyriū volūtatis tm̄: martyriuꝫ opis tm̄: mar
tyriū opis ⁊ volūtatis ſimul. ¶ Primū ſuſtinuit
Jo. euā. cui dictū eſt ⁊ germano ei'. Calicē meū
bibetis Mat. xx. Vn̄ Cypꝛian' In ſuis dei: apud
quos cogitat̄ martyriū ⁊ mēte ꝯcipitur animus
ad bonū: deditus iudice deo cozonat̄. ¶ Aliud ē
enim martyribus aīmum deeſſe: aliud aīo fuiſſe
martyꝝ de pe. di. i. nunq̄d. qd̄ tm̄ intelligendū eſt
de cozona aurea: n̄ aureola. ¶ Secundū marty
riū fuit in innocentibus. Quāuis. n. quidā dixe
rūt q̄ in eis miraculoſe accelerat' fuit vſus libe
ri arbitrij: ita q̄ etiā volūtarie martyrium paſſi
ſunt: tn̄ ſm. b. Tho. quia p̱ auctoꝛitatem ſcripture
hoc n̄ p̱batur: melius dr̄ q̄ martyrij grām quaꝫ
in alijs p̱pꝛia voluntas meret̄: illi puuli occiſi p̱
dei grām ſūt aſſecuti. Vn̄ aug. in ſmone ait. Ille
de nr̄a cozona dubitauit in paſſione p̱ xp̄o q̄ etiā
puulis baptiſmū p̱deſſe nō extimat xp̄i. Nō ha/
bebatis etatē qua paſſuꝝ xp̄m crederetꝭ: ſ3 habe
batis carnē: in qua p̱ xp̄o paſſuro paſſionē ſuſti
neritis. Martyriū volūtatis ſuſtinuit Stepha/
nus cum alijs adultis martyribus: qd̄ martyriū
omne pene debitū ſoluit: ⁊ ſubito aduolare facit
ad celū. Vn̄ dr̄ extra d̄ cele. miſ. Cū marthe. q̄ in
iuriā facit martyri qui oꝛat p̱ martyre. Et q̄ ſit
maximus actus foꝛtitudinis oñdit. Cypꝛian' di/
cēs in ep̄la quadā. O beati martyres q̄bus vos
laudibus p̄dicē? O milites foꝛtitudis robur coꝛ
poꝛis nr̄i quo p̄conio vocis explicē? .§. I.

Ad rationē auteꝫ mar

tyrij ſtricte ſūpti tria requiruntur: videlicet grā:
ſeu charitatis beniuolentia: moꝛtis pena: ⁊ ſidei
cā. ¶ Primū req̄ritur q2 ſine ea n̄ eſſet fructuo
ſū. Vn̄ ap̄ls. i. ad Coꝛin. xiij. Si tradidero coꝛp'
meū. ita vt ardeā. ſ. p̱ martyriū: charitatē aūt nō
habeā nihil mihi p̱deſt. ſ. ad regnū celoꝝ obtinē
dum. Et ſm aug. qui ſic ait. Si quis nō habens
charitatem in aliquo ſciſmate ꝯſtitutus: ne xp̄m
neget patitur turbationes: anguſtias: famē: nudi
tatē: p̄ſecutiones: pericula: carceres: vincula: toꝛ
mēta: gladium: flāmas vel beſtias: vel ipām cru/
cem timoꝛe gehēne: nullo mō ſunt iſta culpanda
ſed laudāda patīa. Et qd̄ ait ap̄ls. Nihil p̱deſt: in
telligatur ad regnū celoꝝ obtinendū: non ad ex
tremi iudicij ſuppliciū tolerabilius ſubeunduꝫ:
de pe. di. iij. ſi quis. Ipa aūt ſufferentia martyrij
demonſtrat maxime p̄fectioneꝫ charitatis: quia
p̱ ipām ꝯtēnitur qd̄ maxime amatur. ſ. vita tpa/
lis. Vn̄ xp̄s Joan. xiij. Maioꝛē charitatē nemo

habet rc.i. maius ſignuz charitatis. ¶ Secundū
qd̄ eſt de rōne martyrij eſt pena non q̄cunq̧ ſed
mortis. Vñ maximus dicit in ſmone d̄ martyre:
q̄ vincit ꝑ fide moriendo: quicq̄d vinceret ſine
fide viuēdo. Pro cuius declaratiōe dicit. b. tho.
2ª 2ᵉ. q. cxxiiij. q̄ martyr dr̄ quaſi teſtis fidei xp̄i
ane: ꝑ quā nobis viſibilia ꝑ inuiſibilibus ↄtem
nenda pponūtur: vt dr̄ ad Hebre. xi. Vñ ad mar
tyriū ptinet vt hō teſtificetur fidē oñdens ope ſe
cūcta pñtia ↄtēnere: vt ad futura ꝛ īuiſibilia bo/
na pueniat. Quādiu aūt hoī remanet vita corpa
lis nondū ope oñdit ſe cuncta tpalia deſpicere.
Nam ↄſueuerūt hoīes ꝛ ↄſanguineos et omnia
bona poſſeſſa ↄtēnere: ꝛ etiā dolores corꝑis pa/
ti: vt vitā ↄſeruent. Vñ ꝛ ſathan ↄtra Job. i. dixit
Pellem ꝑ pelle: ꝛ cūcta que hꝫ homo dabit pro
aīa ſua. i. vita. Et ideo ad pfectionē martyrij reg
ritur mortē ſuſtinere pp̄ xp̄m. Vñ nec martyriuꝫ
ꝑprie dr̄ ꝑ ſola tolerantia carceris: vel exilij vel
rapine diuitiaꝝ: vel alicuius cruciatus: ſicut ſu/
ſtinuit Joan. euā. flagella: oleū feruens: ꝛ exiliū:
niſi forte ſm quid: q꞉ ex his q̄nq̧ ſequitur mors
ꝛ non ſi ſubito. Vñ eccleſia celebrat martyrium
marcelli pape in ſtabulo quieſcentis: q꞉ illā mor
tem incurrit ex flagellis ꝛ alijs afflictionibꝰ ſꝑus
ſibi illatis. Tertiū qd̄ requiritur eſt cā. vñ Aug.
martyrem n̄ facit pena. ſ. tm̄: ſed cauſa. Cauſa aūt
iſta eſt veritas fidei. Sed ſciendum ſm Tho. vbi
ſupra: q̄ ad fidei veritatē ptinet nō ſolum credu
litas ipſa cordis: ſed etiā exterior ꝑteſtatio: que
fit non ſolū ꝑ verba quibus ↄfitetur quis fideꝫ:
ſed etiam ꝑ facta quibus aliquis fidē ſe habere
oñdit ſm illud Jaco. ij. Ego oñdam tibi ex opibꝰ
fidem meā. Et iō omniū virtutū opa ſm q̄ refe/
rūtur in deuꝫ ſunt quedam ꝑteſtationes fidei: ꝑ
quā innoteſcit q̄ deus hꝰ opa a nobis requirit:
ꝛ nos ꝑ eis remunerat. Et ſm hoc pñt eſſe cau/
ſa martyrij opa etiam aliaꝝ virtutū. Et ſic q̄cun
q̧ patitur mortē violentā ꝑ quocunq̧ bono ope
faciendo: vel ꝑ quocunq̧ peccato vitando ꝑpter
xp̄m: q꞉ totum hoc ptinet ad fidei ꝑteſtationem:
martyr exiſtit. Vñ ꝛ beati Joā. bap. martyriū ce/
lebraī q̄ ſuſtinuit mortē: n̄ ꝑ neganda fide: ſed ꝑ
rephenſione adulterij. §II.

Martyrium ſumendo

large ꝑ morte violenta pōt dici q̄ eſt q̄druplex
martyriū: ſm quadruplicē eius cauſam ꝛ fūda
mentū. ¶ Primū eſt ex cōmiſſa iniquitate: vide
licet in his qui occidūtur ꝑ ſceleribus cōmiſſis
Vñ pe. i. c. iiij. dicitur. Nemo vr̄m patiatur qua/
ſi homicida. Tales ſi patiēter ferunt mortē ↄtriti
de cōmiſſis: non rōne pene tm̄ vel verecūdie: ſꝫ
reſpectu dei offenſe: ꝛ ſi nō pcipiant coronā mar
tyrij: tn̄ ſaluātur. Si aūt tm̄ dolent ꝑpter ſuppli
ciū impatiētes vel icōtriti ad inferna deſcēdūt.
Vñ ex latronibus crucifixis cū xp̄o: q̄ a dextris
erat: q꞉ ↄtritus valde intrauit paradiſuꝫ. Qui a
ſiniſtris ꝑpter impatientiā ꝛ incōtritionem infer
nū. Et ad tale martyriū ptinet mors: que ſuſtine
tur ꝑ partialitatibus guelfa ꝛ gubellina: ꝛ hiꝰ. d̄
quibus Cyprianus. Inexpiabilis ē culpa diſcor
die: nec paſſione purgatur: di. xc. neq̧. ¶ Secū/
dū eſt ex intēſa cupiditate. ſ. in illis q̄ occidūtur ī
bellis iniuſtis que ex auaricia fiūt: vt Oreb: zeb
zebee ꝛ ſalmana cū centū. xx. milibus. Qui dixe/
rūt hereditate poſſideamus ſāctuariū dei: in pſ.
lxxxij: ꝛ in li. Judicū: ꝛ qui hodie ī bellis: niſi ob
ſeruatis debitis circūſtātijs iuſte bellarēt: vt iu/
das machabeus cū fr̄ibus. i. Macha. v. ꝛ ſe. Vel
ꝑ recuperanda terra ſācta. xxiij. q. viij. ſcire. Et ad
hoc etiā ptinet mors quā incurrūt mūdani vio/
lēta a latrōibus vel alijs pp̄ tpalia iniuſte acgrē
da. Et ēt auſteritas quā ſuſtinēt hypocryte vt bo
ni reputētur: ꝛ mulieres pp̄ apparere. i. q. i. vide
q̄ſtum. Tertiū ex īmēſa cecitate. ſ. in infidelibus
de hoꝝ numero erāt pphete baal: qui corā belra
incidebāt carnes ſuas lāceolis in honorē baal:
vt. iij. regū. xviij. Sic ꝛ auſteritates iudeorū ꝛ pa
ganoꝝ ꝛ monachoꝝ grecoꝝ incredibiles: ptinent
ad hoc martyriū duces ad infernū: ꝛ mors quā
ſuſtinēt heretici ꝑ ſuis erroribus. Ad hoc etiam
ptinet triſtitia inordinata: quā alīq ſibi aſſumūt
de tribulationibus vel morte ſuoꝝ: vel de defe/
ctibus ſuis: ↄſciam ſcrupuloſā nolētes depone
re ad ↄſilium alioꝝ. Vel etiā ex deſperatione ſibi
mortē inferētes. Quartū eſt ex infuſa charitate:
ad hebre. xi. In occiſione gladij mortui ſunt: vt
Iſaias: Hieremias: ꝛ alij etiā innumeri in nouo
teſtamēto hoc ducit ad celum. aug. de Cypriano
martyre. Ab inferiori accipit ſnīam: a ſupiori co
ronā. xi. q. iij. ꝛ ſi ad tps. Framea eſt aīa martyris
ſplēdida charitate: acuta veritate: vibrata dī vir/
tute. Per maxime martyria ſanctoꝝ eccl̄am edi/
ficant: ꝛ ad omne bonū inducūt. Vñ aug. vt mū
dus h̄ vincatur cū amatoribus: erroribus: ꝛ ter
roribus ſuis: ſāctoꝝ martyria docuerūt. Sumē
do martyriū ꝑ magno labore ſine morte: ſicut di
cit Bern. triplex eſſe ſine ſanguine. Parcitas in
vbertate: que fuit in dauid. Liberalitas in paup
tate: vt in Thobia. Caſtitas in iuuentute: vt in Jo
ſeph in egypto. Item greg. Martyres ſine ferro
eſſe poſſumus: ſi patiētiam in animo ſeruemus.

¶ De partibus fortitudinis integralibus ꝛ ſub
iectiuis. c. iiij.

De partibus forti/

tudinis nota ſm Tho. 2ª 2ᵉ. q. cxxviij
ar. i. q̄ cū aliter virtutis poſſint eē tri
plices ptes. ſ. ſubiectiue: integrales ꝛ potētiales.
Fortitudini aūt ſm q̄ eſt ſpālis virtus non pñt
aſſignari ptes ſubiectiue: eo q̄ non diuiditur in
multas virtutes ſpecie differētes: q꞉ ē circa ma
teriam valde ſpālem. Aſſignantur aūt ei partes

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

quaſi integrales ⁊ potẽtiales. Integrales quidẽ
ſm ea que oꝫ ꝯcurrere ad actũ fortitudinis. Po
tentiales aũt ſm ea q̃ fortitudo obſuat circa dif/
ficillima. ſ. circa ꝑicula mortis. Alique alie virtu/
tes obſeruãt circa quaſdã alias materias minꝰ
difficiles: que quidẽ virtutes adiungũtur forti/
tudini: ſicut ſecũdarie principali. Eſt aũt ſicut
ſupra dictũ ẽ duplex actus fortitudinis. ſ. aggre
di ⁊ ſuſtinere. Ad actum aũt aggrediendi duo re
quirũtur. Primũ ptinet ad animi prepationẽ: vt
ſ. aliquis ꝓmptũ animũ habeat ad aggrediẽdũ.
Et q̃ſtum ad hoc ponit Tullius in li. rheto. fiduci
am. Vñ dicit q̃ fiducia ẽ ꝑ quaꝫ magnis ⁊ hone
ſtis rebus multũ ipſe animus in ſe fiducie cum
ſpe collocauit. Secundũ aũt ptinet ad opis exe/
cutionẽ: ne. ſ. aliquis deficiat ab executione illo/
rũ que fiducialiter inchoauit. Et q̃ſtũ ad hoc po
nit Tullius magnificentiã. Vñ dicit. Magnificẽ
tia eſt rerꝫ magnarꝫ ⁊ excelſarꝫ: cũ animi ampla q̃/
dam ⁊ ſplendida ꝓpoſitione cognitio atq̃ʒ admi/
niſtratio. i. executio. vt. ſ. amplo ꝓpoſito admini
ſtratio ñ deſit. Hec. n. duo ſi cohercẽtur ad ꝓpri/
am materiã fortitudĩs. ſ. ad ꝑicula mortis: erunt
quaſi partes integrales ipſius: ſine q̃bus fortitu
do eſſe ñ põt. Si aũt referãtur ad aliquas alias
materias: in q̃bus ẽ minus difficultatꝭ: erũt vir/
tutes diſtincte a fortitudine ſm ſpẽm tñ adiũgẽ/
tur ei: ſicut ſecũdarie ꝑncipali: ſicut magnificẽtia
a pħo in. iiij. ethi. ponitur circa magnos ſũptus.
Magnanimitas animi videtꝰ idẽ eſſe fiducie cir
ca magnos honores. Ad aliũ aũt actũ fortitudi/
nis: q eſt ſuſtinere duo reqrũtur: quorꝫ primũ ẽ
ne difficultate iminentiũ malorꝫ aĩmus frangatꝰ
ꝑ triſtitiã: ⁊ decidat a ſua magnitudine. Et q̃ſtum
ad hoc ponit patientiã. Vñ dicit Tullius q̃ patiẽ
tia ẽ honeſtatis animi vel vtilitatis cã rerꝫ ardua
rũ aut difficiliũ volũtaria ac diuturna ꝑpeſſio.
Aliud aũt eſt: vt ex diuturna difficiliuꝫ paſſione
hõ ñ frangatꝰ vſq̃ʒ ad hoc q̃ deſiſtat: ſm illud ad
Hebre. xij. Non fatigemini animis vr̃is deficiẽ/
tes. Et q̃ſtum ad hoc ponit pſeuerantiã. Vñ dic
q̃ pſeuerantia ẽ in rõne bñ ꝯſiderata: ſtabilis et
ꝑpetua ꝑmanſio. Hec etiã duo ſi cohercẽtur ad
ꝓpriã materiã fortitudinis: erũt ptes q̃ſi itegra/
les ipſius. Si ãt ad quaſcũq̃ʒ materias difficiles
referãtur: erũt virtutes a fortitudine diſtincte: ⁊
tñ ei adiũgẽtꝰ ſicut ſecũdarie ꝑncipali. Qz autẽ
macrobius ponit ſeptẽ partes fortitudinis. ſ. ma
gnanimitatẽ: fiduciã: ſecuritatẽ: magnificentiam
ꝯſtantiã: tolerantiã ⁊ firmitatẽ: reducitꝰ ad id q̃ͦ
ponit Tullius. Nã fiduciã ⁊ magnificentiã poĩt
vterq̃ʒ. Tolerantiã vͦo quã ponit macro. loco eiꝰ
patiam ponit Tullius. Et firmitatẽ a macro. di/
ctam tullius appellat pſeuerantiã. Tria vͦo q̃ ſup
addit macro. duo videlicet magnanimitas ⁊ ſe/
curitas cõphendũtur ſub fiducia a tullio. Sꝫ
macro. magis ꝑ ſpãlia diſtinguit. Fiducia. n. per
tinet ad fidei certitudinẽ. Magnanimitas autẽ
ad magnitudinẽ vͤt rei ſperate. Sepꝭ aũt firma
ñ põt eẽ niſi ãmoueatꝰ ꝯtrariũ. Timor. n. quodã
mõ ꝯtrariatur ſpei: ⁊ iõ macrobiꝰ addit ſecurita
tem que excludit timorẽ. Tertiũ aũt q̃ͦ addit. ſ.
ꝯſtãtiã cõphẽdi põt ſub magnificẽtia. Oportꝫ
enim in his que q̃s magnifice facit ꝯſtanteꝫ aĩm
hr̃e. Põt etiam ꝯſtantia ad pſeuerantiã ptinere:
vt pſeuerans dicatur aliq̃s ex eo q̃ non deſiſtit
ꝓpter diuturnitatẽ. Conſtans aũt ex eo q̃ nõ de
ſiſtit ꝓpter quecũq̃ʒ alia repugnãtia. Sciendum
etiã q̃ pħs. iij. ethi. ponit q̃nq̃ʒ modos fortitudi/
nis. Prima fortitudo ẽ politica que fortiter opa
tur ꝑꝑ timorẽ exonerationis vel pene. Secũda
militaris que fortiter opatur ꝓpter artẽ ⁊ expe/
rientiã reipublice. Tertia eſt que fortiter opatur
ex paſſione ꝑcipue ire. Quarta eſt que fortitꝰ opa
tur ꝑ cõſuetudinẽ victorie. Quinta eſt q̃ fortiter
opatur ꝑ ignorantiã ꝑiculorꝫ: qꝛ vͦo iſta quinq̃ʒ dͦ
ficiunt a vera rõne virtutis: qꝛ ⁊ ſi cõueniant in
actu fortitudinis: differũt tñ in motiuo: iõ nõ po
nũtur ptes fortitudinis: ſed dicũtur modi eiꝰ ſm
ſm. b. Tho. Differt autẽ ſpes a fiducia: qꝛ ſpes eſt
virtus theologica: qua quis ꝯfidit ĩ deo: ꝑ fidu
ciã aũt que eſt virtus moralis ⁊ ps fortitudinis
hꝫ homo fiduciã in ſeipo tñ ſub deo.

De magnanimitate. c. v.

Deinde conſiderã/
dũ reſtat de ptibus fortitudini anne/
xis: quas ꝓ tanto annexas dicimus.
qꝛ ei adiũgũtur ſicut ſecũdarie ꝑncipali. Et hoc
iõ eſt: qꝛ fortitudo obſuat circa maxia difficilia
ſ. circa ꝑicula mortꝭ. Alique alie vͥtutes obſuãt
circa quaſdã alias materias minus difficiles: in
quibus oꝫ ꝑ eas aggredi ardua. Ponit aũt Tul
lius ĩ ſua rhetorica has virtutes ꝑncipali anne/
xas eſſe q̃tuor: videlicet fiducia: loco cuius poni
mus magnanimitatẽ. Sic. n. eam vocat ariſt. ma
gnificentiaꝫ: patiam ⁊ pſeuerantiã. De vnaquaq̃ʒ
iſtarꝫ aliq̃d dicendũ: vt ꝯpletior ſit ꝯſideratio for
titudinis. Primo g̃ de magnanimitate tractemꝰ:
de qua tria ꝯſiderãda occurrunt. Primo circa
q̃d exiſtit. Secũdo ſi ẽ dicẽda virtus. Tertio de
ſignis ⁊ ꝓprietatibus eius. .§. I.

Quantũ ad primuꝫ eſt
ſciendũ: q̃ magnanimitas ex ſuo noĩe importat
quandã extenſionẽ animi ad aliq̃ͦ magnũ. Vñ
ſm pħm. iiij. ethi. Magnanimus eſt magnitudi/
ne extremus: non quidẽ ꝑ receſſũ a medio rati/
onis: ſꝫ quia ad magna tendit. Inter res aũt hu
manas: pcipua exteriores: que in vſũ hoĩs veni
unt: vel ſibi aliquo mõ impendũtur: maximum
locũ tenet honor: tũ qꝛ ꝓpinquiſſimus ẽ virtuti
vtpote teſtificatio eius exñs: tũ qꝛ deo ⁊ optimis
exhibetꝰ: tum etiam qꝛ homines ꝓpter honorem

ꝯſequēdū ⁊ vituꝑiū vitādū. oīa alia pꝰponſit. Ex
q̄ oīs virtꝰ ſit pfectio potētie reſpectu ultimi ſim
pliciter ⁊ difficilis. Sicut aliquis abſolute dicit̄
fortis ex his que ſūt ſimplr difficilia: aliquis di
cetur magnanimꝰ ex his que ſūt ſimplr magna:
cuiuſmodi ſūt honores: vt dictū eſt. Unde ꝯñs
eſt magnanimitatē circa honores ꝯſiſtere: tanq̄ cir
ca ꝓpriā materiā. Qz aūt magnanimitas ſit vir
tus hinc patere pōt. Ubi. n. errare cōtingit circa
ordinē rōnis abūdantiā ⁊ defectū: neceſſe ē ibi
ponere remediū virtutis que mediū ꝯſtituat in
ter extrema. Eſt. n. virtus habitus electiuus ime
diate exiſtens: put ratio determinabit vt patȝ. ij.
ethi. Circa honores aūt magnos q ſunt materia
magnanimitatis: vt dictū eſt: ꝯtingit errare ꝑ ex
ceſſum ꝓſumptionis: ⁊ defectū puſillanimitatis:
que ſūt vitia extrema. Preſūptuoſus. n. peccat ꝑ
ſuꝑabūdantiā inq̄ntum mediū rōnis excedit ſm
ꝓportionē: ad maiora tendēs q̄ ſibi ꝯueniat. Eſt
enim vicioſū qñ aliqua actio ñ ꝯmēſurat̄ virtu
ti agentis: qḋ ꝯtingit qñ aliqs aſſumit ad agēdū
vel appetendū: q̄ ꝓferūtur ſue virtuti: qḋ facit p
ſumptuoſus: qꝛ tētat magnificare ſeipm honori
bus maioribus q̄ ꝯueniat ſue virtuti: q̄ ē impfe
cta. Uel querit honorari ex his que ñ ſūt digna
magno honore: vt ſūt bona fortune: ſicut diuitie
nobilitates: ⁊ alia hꝰ. Sicut aūt ꝑ preſūptionem
aliqs excedit ꝓportionē ſue potentie dū nitit̄ ad
maiora q̄ poſſit: ita etiā ꝑ puſillanimitatē deficit
a ꝓportione ſue potētie: dū recuſat in idē tēdere:
qḋ ē eius ꝯmēſuratū: ⁊ iō ſicut ꝓſumptio ē viciū
ꝑ exceſſū: ita puſillanimitas ꝑ ꝺfectū. Uñ ſeruus
q acceptā pecuniā dñi ſui fodit in terrā: ⁊ nihil ē
ex ea opatus: ꝓpter timorē puſillanimitatis dig
ne pūitur a dño: vt hētur Math. xxv. Exēplum
Mardochꝰ inter ꝓſūptionē ⁊ puſillanimitatē
tenēs mediū videtur magnanimꝰ fuiſſe. Nō. n.
extra ſuā virtutē ꝓſūptuoſe efferebat̄: intruden
do ſe ad interiora facta regis: ſed extra demorā
do ad ianuam: ⁊ deābulādo q̄tidie añ veſtibulū
domꝰ: curā hñs ſalutis regie heſter: q̄ ſua neptis
erat. Nō fuit etiā puſillanimitate deiectus q nec
minis: nec terroribus: nec ſpe cōmodi tꝑalis vo
luit ſuꝑbū aman adorare: vt pȝ heſter. ij. iij. ⁊. iiij.
Qui tñ ab eo honorē ⁊ reuerentiā mirabilē ſibi
impēdi ſuſtinuit: arbitrās ſe dignū talibus ꝓpt
virtutē ſibi datam diuinitus. Sed poſſet videri
alicui q̄ magnanimitas ñ ſit virtus. Nā humili
tati magnanimitas videt̄ ꝯtraria. Nulla aūt vir
tus virtuti eſt ꝯtraria. Nō ergo magnanimitas
ē virtus vt videtur: q̄ ſe dignificat ⁊ alios ꝯtēnit
cuius ꝯtrariū facit hūilitas. Sȝ ad hoc intelligē
dū ſcire oȝ: q̄ in hoīe inuenit̄ aliqḋ magnum qḋ
ex dono dei poſſidetꝰ: ⁊ aliqs defectus: q cōpetit
ei ex infirmitate nature. Magnanimitas igit̄ fa
cit q̄ homo ſe magnis dignificet ſm ꝯſideratio
nē donoꝝ que poſſidet. Sicut ſi habet magnam
virtutē animi: facit q̄ ad pfecta oꝑa virtutis ten
dat. Et ſimiliter eſt dicēdum de vſu cuiuſlibꝫ al
terius boni: puta ſcientie vel exterioris fortune.
Humilitas autē facit q̄ hō ſeipm puipendat ſm
ꝯſiderationē ꝓprij defectus. Silr etiam magna
nimitas ꝯtēnit alios ſm q̄ deficiūt a donis dei.
Non. n. alios tm̄ appreciat̄ q̄ ꝑ eis aliquod inde
cens faciat. Sȝ humilitas alios honorat: ⁊ ſupe
riores extimat: in q̄ntum in eis aliqḋ inſpicit de
donis dei. Uñ in ps. xiiij. dicitur de viro iuſto. Ad
nihilū deiectus ē in ꝯſpectu eius malignus: qḋ
ptinet ad ꝯtemptū magnanimitatis: timentes aūt
dñm glorificat: qḋ ptinet ad honorationē humi
lis. Et ſic patet q̄ magnanimitas ⁊ humilitas nō
ſunt ꝯtraria: q̄uis in ꝯtraria tendere videātur:
qꝛ ꝓcedunt ſm diuerſas rōnes ſeu cōſideratio
nes. Exemplū: dauid hūilis fuit ⁊ magnanimus
Humilis fuit qñ corā deo ꝯſiderans ſuā puitas
tem ante archā ſaltabat: regno iam adepto. Ma
gnanimus vō qñ ꝯſiderans ex dono dei vnctus
in regē: ad regnū aſpirabat vt debebat: deuitan
do aſtutias ſaulis: ⁊ ipm ⁊ domum eius a regno
repellendo: vt patet ex pluribus capitulis primi
⁊ ſecundi regum. §. II.

De proprietatibus et

ſignis magnanimitatis multa ſcribit phs in. iiij.
ethi. inter q̄ poſſumꝰ accipe ꝑ que qs poterit con
uincere de ipſa virtute acq̄ſita: vel de naturali in
clinatione ad ipam. Dicit enim q̄ magnanimus
hȝ motū lentū: vocē grauē: ⁊ locutionē ſtabilem
quoꝝ rō pōt eſſe: qꝛ corꝑales motus diuerſifica
tur ſm diuerſas animi apprehēſiones ⁊ affectio
nes vñ ꝯſequūtur determinata accidētia circa ꝑ
dictos motus. Primo. n. velocitas motus ꝓue
nit ex eo q̄ hō ad multa attēdit q̄ explere feſtinat
Magnanimus aūt tendit ſolū ad magna q̄ pau
ca ſūt q̄ etiā indigēt magna attentione: ⁊ ideo hȝ
motū tardū. Deinde acuitas vocis ⁊ velocitas li
gne cōpetit his ꝑcipue qui de pluribus cōtende
re volūt: qḋ ñ ptinet ad magnanimos q ñ debēt
ſe intromittere niſi de magnis. Tales aūt diſpoſi
tiones corꝑales ꝯueniūt magnanimis ſm exigē
tiā virtutis. Hos ēt q naturalit̄ ſunt diſpoſiti ad
magnanimitatē: tales cōditiones naturalit̄ aſſe
quūtur. Predicatores debēt hr̄e has ꝓprietates
magnanimi: qꝛ dñt eē in ſuis actibꝰ maturi: ⁊ in
ꝑdicatione tubales. Exemplū. Uñ ezechiel in vi
ſione. iiij. aīaliū deſignātiū q̄tuor euāgeliſtas vi
dit plātā pedis eoꝝ quaſi plantā pedis vituli. Ui
tulus. n. mature incedit ⁊ fortit̄. Uidit ⁊ ſcītillas
quaſi eris cadētis. Es. n. metallū ſonoꝝ ē. Et in
oēm terrā exiuit ⁊c. ¶ Ponit vlterius phs qnqꝫ
laudabiles ꝓprietates magnanimi. Primo q̄ eſt
īmemor bñficioꝝ: qḋ ñ eſt intelligendū: q̄ ñ hēat
in mēoria bñficia q̄ recepit: ⁊ q̄ ēt bñfacientibus
nō retribuat: ſȝ eſt intelligendū q̄ ñ eſt ſibi dele
ctabile q̄ ab aliqbus bñficia recipiat: q̄n eis ma
iora recōpenſet. Et hoc ꝑtinet ad pfectionē gra

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

titudinis:in cuius actu vult semp excedere: sicut in
actib⁹ aliaꝝ v̄tutū. Vñ magnanitas ē ornat⁹ oim
aliaꝝ v̄tutū in q̄tū intēdit in actu oim ad grāde.
Vult ḡ dicere ꝙ ē ꝓmptior: ⁊ sibi ē delectabilius
ad bn̄faciendū q̄ȝ ad accipiēdū: qḋ videt̄ eē act⁹
liberalitatis ⁊ charitatis. Hāc magnanimi ꝯditio
nē h̄uit abrahā qñ filijs ethei grat̄ offerētibus
sepulturā ꝓ defūcta sara vxore sua ñ acgeuit: sȝ
statī q̄drigētos siclos argēti ⁊ ꝓbate monete pu-
blice ꝓ iure sepulture hāde tradidit. Geñ. xxiij.
Erat.n. abrahā liberi ac nobilis aī. Vñ ꝓ bn̄ficō
grat̄ accepto nolebat se alicui subdē. Et q̄tū ad
h̄ rēnuit eē bn̄ficij mēor. Scd̄o ponit̄ ꝙ ē ociosus
⁊ tard⁹: qḋ ñ ē intelligendū q̄si deficiēs ab opan-
do ea q̄ sibi cōueniūt. Sȝ q̄ ñ igerit se q̄buscūq̄ȝ
opib⁹ sibi ñ cōuenientib⁹: sȝ solū his q̄ magna sūt
q̄lia decēt eū. Hāc cōditionē h̄uit saul cū de no-
uo fact⁹ rex ⁊ a plurib⁹ cōtēneret̄ dissimulauit. i.
Re. x. Sȝ venientibus nūcijs Jabes: galaad ꝓ ad-
iutorio ad eū oñdit auctem ⁊ magnitudinē aī in
frustra discerpēs boues: q̄s seq̄bat̄: ⁊ ꝓcipiēs ꝙ
sic fieret sic bob⁹ ei⁹ q ñ venirēt ad p̄liū ōis israe-
lis. i. Re. xi. Tertio ponit̄ ꝙ magnanim⁹ vtit̄ iro-
nia ad multos qḋ ñ ē intelligēdū de ironia s̄m
ꝙ veritati opponit̄: dicēdo d̄ se aliq̄ vilia q̄ ñ sūt
vel negādo aliq̄ q̄ sūt. Sȝ q̄ ñ totā suā magnitu-
dinē oñdit: maxīe q̄tū ad inferiorē multitudinē.
Nā sicut dicit̄ ph̄s loquēs de hac ꝓprietate. Ad
magnanitatē ptinet magnū eē ad eos q in digni-
tate ⁊ in bonis fortūe sūt: ad mediocres aūt mo-
derate. Hāc ꝯditōnē h̄uit Dauid q lȝ esset i regē
ꝑ samuelē ꝓpħam vnctus: de mādato tñ p̄ris vi-
ctualia suis frib⁹ q̄bus dūuit⁹ erat plat⁹ māsuet⁹
deferebat. i. Re. xvij. Alexāder ēt q tanta cordis
altitudīe fuerat vsus i debellatiōe Darij cū mor-
tuū in vlnis ꝓprijs deferebat: q pietat̄ officio in
corꝑis funeratiōe fūctus ē. Quarto pōit ꝙ ñ pōt
ꝯuiuē alijs: qḋ ñ ē intelligēdū ꝙ ñ sit fāiliaris ad
amicos: sȝ q̄ oīo d̄uitat adulationē ⁊ simulatio-
nē quā q̄rit cōiter hoim multitudo. H.n. spectat
ad aī prauitatē. Cōuiuit tñ oib⁹ magnis ⁊ puis: si-
cut oȝ: ⁊ qñ oȝ: sic̄. s. dictū est in tertia ꝓprietate.
Admonet Aris. Alexandꝝ q̄tū ad istā ꝓprietatē
dicēs sic. Honorificū ē ingt regē abstiere a mul-
tilogo: ⁊ ñ freq̄ntare cōsortia viliū ꝑsonaꝝ: q̄ nī-
mia fāiliaritas parit cōtēptū. Et subdit Jndi sta-
tuerūt ꝙ rex tm̄ semel i āno appereret cum regali
apparatu ⁊ nobiles circa eū starēt ⁊ vulg⁹ a re-
tis. Jn illa die cōsueuerūt dona elargiri: reos d̄
carcerib⁹ emācipare ⁊ alia pia oꝑa exercē. Quin-
to ⁊ vl. ponit ph̄s ꝙ magis possidet infructuosa
vbi vult dicere ꝙ ꝓponit honesta q̄ vocat infru-
ctuosa: vtpote ad alia ñ ordīata vtilib⁹ que vocat
fructuosa: q̄ vȝ ꝓp aliud q̄runt̄: vt ꝑ ea subueniat
alicui defectui: q magnanimitati r̄pugnat. Temi-
stides q sua ꝓbitate ꝑsas fugauerat: magis dile-
xit honesta q̄ȝ vtilia. Vñ interrogat⁹ de filia sua:
vtꝝ eam paupi: sȝ ornato aut locupleti paꝝ ꝓba-
to maritandā collocaret. R̄ndit. Malo virū pe-

cunia indigentē q̄ȝ pecuniā viro.

De v̄tute magnificētie qd sit ⁊ q̄b⁹ ꝯueniat. c. vi.

D E virtute magni-

ficētie: de q̄ ꝯñter ē agendū duo bre-
uiter vidē sufficiat. s. circa qd existat
⁊ q̄bus ꝓprie ꝯueniat. Dictū ē aūt supra duas eē
v̄tutes circa pecuniā vel vsū ei⁹. s. liberalitatē et
magnificētiā. Q̄ n. circa gen⁹ pecūie sit v̄tus po-
nēda: patere pōt ex his q̄ dicit Aug. in li. de li. ar.
vbi ait. De bn̄ vti his q̄b⁹ male vti possum⁹: ꝑtinȝ
ad v̄tutē. Possum⁹. n. bn̄ ⁊ male vti pecūia: ⁊ his
q̄ extra nos sūt in vsuȝ nr̄m venientibus. Igit̄ vt
bn̄ vti possum⁹ pecunia: ⁊ his q̄ ꝑ eā mēsurant̄ ē
v̄tus nccīa. Sȝ ē sciendū ꝙ v̄tutes ille q̄ sūt cir-
ca res exteriores: h̄nt aliā difficultatē ex ipo gnē
rei: q̄ res exteri⁹ existētes ēt pue sūt multū appeti-
biles: vtpote nccīe ad hūanā vitā ⁊ aliā difficul-
tatē ex magnitudine ipius rei. Et iō oȝ circa pe-
cuniā ⁊ vsū ei⁹ duas eē virtutes. s. liberalitatem:
q̄ respicit cōiter vsū pecunie: ⁊ magnificentiaȝ: q̄
respicit magnū eius sūptum. Et sic pȝ circa qd hȝ
magnificētia ꝯsistere: q̄ videlicet circa magnos
sūptus. Ulterius ē sciēdū: ꝙ lȝ respiciat extremū
cōsiderata q̄ntitate eius qḋ facit: ꝯsistit tñ in me-
dio ꝯsiderata regula rōnis: a q̄ ñ deficit neq̄ȝ eā
excedit. Vñ ponit mediū int̄ duas extrēas mali-
cias: q̄ꝝ vna d̄r puificētia q̄ ꝯsistit i defectu. Ma-
gnificus. n. intēdit ad magnitudinē opis: puta tē-
pla ꝯstruere: ad honorē dei: hospitalia ꝓ paupib⁹
⁊ hi⁹ ꝑegrināntibus facē. Et ex hoc intēdit magni-
tudinē sūpt⁹: quā ñ vitat vt faciat magnū opus.
Exemplū. Paruific⁹ fuit rex Antigon⁹: de quo
dicit Sene. ꝙ cū quidā noīe cynicus talentū ab
eo peteret: r̄ndit plus esse q̄ȝ cynicū deceret tunc
ille repulsus petijt denariū: cui ille r̄ndit minus
eē q̄ȝ regē dare d̄ceat. Turpissima hec cauillatio
ingt Sene. quā inuenit vt neutrū daret: cū da-
re potuisset denariū tanq̄ȝ cynico: ⁊ talentū tāq̄ȝ
rex. Jō ponit de alexādro q cuidam militi aliqd
petēti dedit vrbē q̄ndā: ⁊ dicēte illo hoc nō ꝯue-
nire sue fortudini. Nō q̄ro ingt qḋ te accipe li-
ceat: sȝ qḋ me dare: aiosa vox ⁊ regia. Cōtra magni-
ficētiā ēt ē expēdere multa inutilit̄: vt Balthasar
q fecit cōuiuiū magnū optiab⁹: ⁊ ꝯcubinis suis.
vñ punitus fuit: vt h̄r Dañ. v.

.§. I.

Deinde vidēdum est

q̄bus hec v̄tus h̄eat ꝯuenire. Circa qḋ ē sciēdū:
ꝙ sicut dicit ph̄s. iiij. ethi. Magnific⁹ ñ ē sūptu-
osus in seipm. Nā vt dictū ē ad magnificentiam
ptinet aliqd facere magnū: qḋ aūt ptinet ad ꝑso-
nā singularis hoīs: ñ ē qd magnū h̄ito respectu
ad res diuinas vel cōes: q̄bus oȝ magnific⁹ intē-
dere: q̄ talia sunt ꝓportionata magnitudini sū-
ptuū q cadūt in vsū virtutis: ⁊ iō magnificus ñ
intēdit ꝑncipl̄r facere sūptus in his q̄ ptinēt ad
eius ꝑsonā: nisi talia essent q̄ de se habent aliquā
magnitudinē: ⁊ reqrūtur solēniter agi: sicut sūt

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

ea que ſemel vel raro fiūt: vt nuptie: militie ⁊ hꝰ
Vel etiā que ſunt diu pmanētia: vt ↄueniēs ha/
bitatio domus. talia. n. magnifice pſeqtur magni
ficus: ſimpliciter tñ ad magnificū ptinet ſūptus
facere reſpectu rez cōmunium ⁊ diuinaꝝ vbi ca
dit magnitudo expenſaꝝ. Talis autē magnitudo
nō adeſt niſi diuitibus ⁊ potētibus: qbus vt di/
cit Ambro. ſupabundantia dat a deo vt meritū
bone diſpēſationis acquirāt. Ad hoc. n. prefecit
deus diuites ⁊ potentes paupibus: vt eis puide
ant: non ſolū qꝫtum ad vſus pprios: ſed et cōes
puta in faciendo hoſpitalia: tēpla ⁊ ecclās cōmu
nes: qđ maxime ptinet ad principes et plātos: q
pcipue debent intēdere magnū in ordine ad ho
norē dei ⁊ vtilitatē eoꝝ qui eius cultui deputan
tur. Vñ dicit phs qꝛ honorabiles ſūptus ſūt: ma
xime q ptinent ad diuina ſacrificia. Et iō magni
ficentia ſanctitati ↄiūgitur: Vñ Exo. xiiij. de deo
ſcriptum ē. Magnificus in ſanctitate. Et in pſ.
Magnificētia in ſanctificatiōe eius: qꝛ videlicꝫ
pcipuus hꝰ virtutis effectus ad ſanctitatē ⁊ vir/
tutē ordinat. Et qꝛ bonū cōe reipub. ē quoddā
diuinū. iō ↄuenienter ad magnificū ptinet vt ſtu
deat ad honores cōes ciuitatis. vñ tota reſpubli
ca poſſit ſublimari ⁊ laudem hr̄e ſuppoſito ſemp
honore dei. Et ſic patet qꝛ eſſe magnificū pprie
ptinet ad diuites ⁊ potentes. Quia tñ pncipalior
actus ꝟtutis ē interior electio q̄ pōt eſſe abſqꝫ ex
teriori fortuna. vñ eſt qꝛ paup pōt eſſe magnificꝰ
qꝫtum ad hītum: ⁊ ſi nō qꝫtum ad actū deficiētī/
bus ſibi bonis fortune: que organice deſeruiūt
huic virtuti in q̄ requirit exterior executio. Si/
cut patet de muliere paupcula q̄ in gaȥophilatio
miſit duo erea minuta plus offerens qꝫ diuites
ſm ſuam ↄditionē: vt dn̄s oñdit Luce. xix. Sed
Salomon qꝛ actu habuit magnas opes: decuit
eū facere magnificū opus: quod ⁊ fecit. Naꝫ ad
honorē dei mirabile templū tam ſumptuoſitate
qꝫ pulchritudine extruxit: in quo grande ſacriſi
ciū deo obtulit boum vigintiduo milia: vt patet
iij. Regum. viij.

De virtute patientie. c. vij.

Equitur de pati/

ētia. Inter alias autē paſſiones triſti
cia eſt efficax ad impediendū bonum
rōis ſm illud ſap. Ecci. xxx. Multos occidit tri/
ſtitia. ⁊. ij. ad Cori. vij. Seculi triſtitia mortē opa
tur. Triſtitia aūt hꝰ ex aduerſis malis illatis na
ſcitur q̄ niſi refrenet animus ſibi ſuccūbit: ⁊ ad
vindictā appetendā: ⁊ indignationē inducit. Ne
ceſſaria ē ergo virtus ↄtra hꝰ vt homo nō abdu
catur a bono rōnis pp triſtitiā aduerſoꝝ. Hec āt
virtus eſt patiā q̄ ab Aug. ſic diffinit in li. de pati
entia. Patientia eſt q̄ mala eq̄ aīo toleramus. i. ſi
ne pturbatione triſtitie Joſeph eq̄nimiter aduer
ſa portauit. Vñ nec aīo ↄtriſtatꝰ ē ex iniuria ven/
ditionis q̄ a ſuis frībus negter ē vēditus. Sed
facta dep̄catione ad eos ⁊ ñ obtēta euaſione: pa/
tienter ſuſtinuit illata mala Geñ. xxxvij. Et poſt/
modū clemēter induſit geñ. xlvij. ⁊. l. Et nota qꝛ
patiā dꝫ hr̄e q̄tuor ↄditiōes q̄ nōri pñt ibi. ij. ad
Corin. vi. In oībus exhibeamꝰ noſmetipos ſicut
dei miſtros ī multa patiā. Et primo dꝫ eē gnālis
ſeu vlis: ñ partialis. Vñ dicit. In oībus. ſ. aduer
ſis circa ſubſtantiā: circa famā: circa pſonā: vt ñ
ↄtriſtet p paupt̄atē: ⁊ cū ſua ei auferunt: nec p cō
tumelias: deriſiones ⁊ detractiōes: nec p leſionē
pſone ſue vel ↄiūctoꝝ. Jaco. v. Sufferentiā. i. pa
tientiā Job audiſtis. ſ. quē debetis imitari: q amit
tendo oēs diuitias ⁊ familiā ⁊ ſanitatē: ⁊ illatꝫ ſi/
bi ↄtūelijs verboꝝ ab vxore ⁊ amicis. In oībus
his nō peccauit. Job. i. Secūdo dꝫ eſſe realis nō
verbalis. Vñ dicit: exhibeamꝰ nos: ñ ſolū alios
verbis admonendo ad patiam. Luc. xxi. In pa/
tientia veſtra poſſidebitis aīas vr̄as: nō in patiā
alterius. Exemplū in xpo: qui dicit. Tacui: ſemp
ſilui: patiens fui: Iſa. xlij. Sicut pluriēs loq̄bar.
Tertio debꝫ eſſe ſpūalis. Vñ dicit: ſicut dei mini
ſtros. Aliqui hñt magnam patiam in laboribus
mundi: ſicut ſtipēdiarij: naute: agricole ⁊ hꝰ. ſed
non eſt ſpūalis talis patiā. Alij etiā in hoc qꝛ nō
triſtātur ſꝫ tñ nō reuertūtur ad deū inter flagel/
la. Alij attediātur: nec grās agunt. Nō ſic apl̄us
ſed gloriatur dicēs. Libenter gloriabor ⁊c. ij. ad
Corin. xij. Quarto dꝫ eē finalis ibi. In multa pa/
tientia. Qui. n. habet patiam p vnā vicem vel an
num: ñ ſufficit: ſed dꝫ qꝛ ſit p totā vitam. vñ q ſu/
ſtinuerit vſqꝫ in finē. ſ. patienter ferēdo aduerſa
hic ſaluus erit Math. x. .§. I.

Sed queritur vtrū in/

iurie ſemp ſint patiēter ſuſtinēde: ad qđ rñdꝫ. b.
Tho. 2ª 2ᵉ. q. cviij. ar. i. Mali tolerādi ſunt a bo/
nis in hoc qꝛ ab eis pprias iniurias patiēter ſu/
ſtinēt ſm qꝛ oꝫ. vñ ſup illo ꝟbo Canti. ij. Sicut li
liū iter ſpinas ⁊c. dicit glo. Nō fuit bonus q ma
los tolerare nō potuit. Non aūt tolerant eos vt
ſuſtineāt iniurias dei ⁊ primorū. Vñ Chrẏſ. ſup
Matheū. In iniurijs pprijs eſſe patientē lauda
bile ē. Iniurias aūt dei diſſimulare nimis impiū
ē. Sꝫ ⁊ illud qđ dictū eſt de iniuria ppria intelli
gendū eſt: qñ iniuria illata pſone ad ſolā pſonaꝫ
ptinet: tūc. n. patiēter ſuſtinendū eſt. Qñ aūt in
iuria redūdat in iniuriā dei ⁊ eccl̄ie: tunc debet
aliqs ppriam iniuriā vlciſci: qđ tñ intelligendū
eſt ȥelo iuſticie: non liuore vindicte. Exemplū in
helya. iiij. Regū. i. qui fecit deſcendere ignē ſup
eos qui venerant ad capiendū ipm: qđ fecit ad
oñdendū veꝝ deū eſſe quē colebat: ⁊ ob ȥelū iu
ſticie: vt dr̄. xxiij. q. iiij. ſi illic. §. ſꝫ obijcit. Silue
rius etiā papa excōicauit eos q ipm in exiliū mi
ſerūt: vt. xxiij. q. iij. guliſarius. Nō aūt dicit dn̄s
Math. v. Si quis te pcuſſerit in vnā maxillam

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

prebe ei alterā ꝛc. dicit Aug. xxiij. q. i. Paratus
debet eſſe homo iuſtus ꝛ pius: pariter coꝝ mali
cias ſuſtinere. i. iniurias quos fieri bonos q̄rit.
Iſta aūt precepta. ſ. patientie magis ſūt ad ꝑati
onē cordis q̄ꝫ ad opus: quod in apto ſit; vt tenea
tur in ſecreto animi patiā cū beniuolētia. In ma
niſeſto aūt id fiat qḋ eis ꝓdeſſe videt̄: q̄bus be
ne velle debemus. Et inducit exemplū xp̄i qui
ꝑcutienti maxillam nō ꝓbuit alteram: ſed rn̄dit
rep̄hendendo ꝑcutientem. Io. xviij. Et Paulus ꝑ
cuſſus in faciem dixit. Percutiat te deus paries
dealbate. Act. xxiij. .§. II.

De patientia conſide/

randū eſt primo de laudibus. Secūdo de reme
dijs que inducūt ad patiām. Tertio de fructib⁹
ſeu vtilitatibus ſuis. Nūc de laudibus eius vi/
dendū eſt. Et poſſumus de ipa quatuoꝛ laudes
magnificas predicare. Primo q꞉ pugnantē inex
pugnabiliter armat. Secundo q꞉ hoſtē fortiter
expugnat. Tertio q꞉ de ipſo notabiliter triūphat
Quarto q꞉ vincentē feliciter coronat. Primo er
go patiā pugnātem inexpugnabiliter armat. Cir
ca qḋ eſt ſciendū: ꝙ homo in mūdo iſto ponitur
ſicut in loco laboris ꝛ certaminis ī quo neceſſe
ē multipliciter exercitari. vn̄ dicit Salomō. Ho
mō naſcitur ad laborē: ꝛ auis ad volandum. Et
Iob vitam hūanam militie aſſimilat. Cuius cau
ſam aſſignare videtur: cū alibi dicit. Homo nun
q̄ꝫ in eodem ſtatu ꝑmanet. Iob. xiiij. Et ſi aliquis
mūdi gloria fulget: diuitijs abūdet: delitijs gau
det: ꝛ fere queqꝫ mundi oblectamēta ſibi ad vo
tū ſuccedentia hꝫ: talis tn̄ non diu in eodem ſta/
tu ꝑmanet; q꞉ ſi videris impiū ſuperexaltatum et
eleuatū ſicut cedros libani tranſiēs: ꝛ ecce n̄ erit
q̄rens ꝛ nō inuenietur locus eius. Nā poſt ꝓſpe
ra ſuccedūt aduerſa: glorioſa iuuētus ſenectute
frāgitur: egritudine robuſtum corpus ꝯteritur:
Diuitias pauptas fugat. Poſt gloriā ꝛ magnifi
cētiam aduerſantiū rerū impetus ſurgunt: deli
cias flagella repellūt: ſingula gaudia triſtitijs ꝑ/
mixta ſūt. Et quid plura tot in mūdo ſibi inui/
cem ſunt repugnantia: ꝙ vix eſt aliquis mundo
vtens: qui momēto hoꝛe vitam ducat in quiete.
Et ꝑ tanto dicit Iob: ꝙ homo natus ḋ muliere
breui viuēs tpe repletur multis miſerijs: q quaſi
ſi flos egreditur ꝛ cōteritur ꝛc. Quia ergo vita ꝑ
ſens ē tante mutationis ꝛ laboris ad bene certā
dū: neceſſe ē armatos forti armatura foꝛe. Nul
la aūt armatura fortioꝛ q̄ꝫ illa ꝑ quam coꝛ man
ſueſcit ſub deo: ꝛ hec eſt patiētia que hominē re
git: ſcuto bone volūtat̄s ipm̄ cohibēdo ab illici
to appetitu vindicte. Ipſam. n. linguā retrahit a
cōtumelia ꝛ murmuratione: manus a violentia
ꝛ ꝑcuſſione: oculos a toruis aſpectibus: pedes a
greſſibus iniquis. Et ſic totū hominem infra ſe
claudens ſub ꝓtectione dei: cuius refrigeriū q̄ri
tis cōſtituit. Et q̄ꝫtum ad hoc dicitur patiēs ani/
mam ſuam poſſidere. Luce. xxi. In patiētia vr̄a
poſſidebitis aīas veſtras. Et aplus ad coll. iij. In
duite vos ſicut electi dei viſcera miſericoꝛdie be
nignitatē: humilitatem: modeſtiā: patientiā. Pa/
tientiā ideo ponit vltimo: q꞉ ē cuſtos ꝛ radix om
nium virtutū vt dicit glo. ſup illo verbo. In pa.
v. p. a. v. Sene. in li. ḋ ira dicit ꝙ ceſar Auguſtus
fuit mirabilis patiē: qui nec ꝯuicijs ꝯtra ſe dictꝭ
mouebatur: ſed cōuiciantibus ꝑſuadebat ꝙ lin
guis moderātius vterētur. Inimicis parcebat:
leuiter hoſtibus inuadētibus ꝛ inſultantibus cō
tra eius dominiū animo nō irritabatur: ad ſe re
uertētes ſuſcipe gaudebat. Ex hac Auguſti pa
tientia arguit Seneca cōtra ſe dicens. Nūquid
in domo mea poſſū qḋ Auguſtus toto oꝛbe ter/
rarū. Ille patiens fuit: ꝛ hoſtibus ignoſcebat: et
ego nō ignoſcam pigris negligētibus ꝛ garrulis
famulis meis. Et ſubiūgit ea que debent moue/
re hominē ad ignoſcendū. Puerum inquit etas
excuſat. Feminā ſexus. Extraneum libertas: do
meſticū familiaritas. Et ſubditur. Amicus ē qui
offendit: fecit qḋ voluit. Inimic⁹ fecit qḋ debuit
Prudētioꝛi cedamus: ſtultioꝛi remittamus. Se
cunda laus patiētie eſt: q꞉ fortiter hoſtem impu
gnat. Ubi ſciendū eſt ꝙ ad bene pugnandū duo
requirūtur: ꝑcipue q̄ꝫtum ſpectat ad ꝑſens. ſ. ma
gnitudo viriū: ꝛ pigritia pugnandi. vn̄ dicit Va
lerius maxi. de bellis romanoꝝ ꝙ ad ictus infe
rendos ac vitandos iuſſit ſenatus virtutem arti
rurſus artē virtuti pariter imiſceri: vt illa impe
tu huius fortioꝛ: hec illius ſciētia cautioꝛ fieret
Magnitudinem aūt virium ſpūalium facit pa/
tientia: quia hominē reddit ſecurum. Ille enim
vere ē ſecurus: qui ſeipm̄ poſſidet: ꝛ ab exterioꝛi
bus nō mouetur. Patiens autē ſeipm̄ poſſidet
quia ſuū animū ſibi ſubijcit: nec ab illatis exteri
oꝛibus ꝯcutitur: q꞉ mala pene trāſitoꝛie n̄ me/
tuit. Qui aūt talis eſt potens etiā ad aggredien/
dū omnia difficillima. Un̄ ſup illo verbo Iob.
Ubi ē foꝛtitudo tua dicit glo. Qui ſe vincit con/
tra omnia fortis eſt. Qui enim vincit qḋ maius
ē: conſequens eſt ꝙ vincat qḋ minus eſt. Maxi
mum aūt eſt vicere motus impetus ꝛ paſſiones
coꝛdis ſui: q̄ intra ſe latēt: ꝛ ꝯtra ſpm̄ ſemp rebel
les exiſtūt. Nulla aūt peſtis ē efficacioꝛ ad nocē/
dū q̄ꝫ familiaris inimicus: vt dicit Sene. Unde
ſup illo verbo puer. xvi. Melioꝛ ē patiens viro
foꝛti dicit glo. Minoꝛ ē victoꝛia vrbes expugna
re: q꞉ extra ſe ſūt q̄ vincūtur q̄ꝫ ſeipm̄ vincere q
intra ſe ē. Et Sene. in li. de naturalib⁹ q̄onibus
dicit. Innumerabiles ſunt q vrbes q ppl̄os ha/
buerūt ī ꝑtāte. Pauciſſimi aūt q ſe ſ̄m ꝙ regnū
ad pugnādū ē armoꝝ peritia. Inter alia aūt q̄ fa
ciūt milites in bellis ꝑiti ē q꞉ ſemp q̄ꝫtum ꝑnt ſe
quūtur vexillū regis: ꝛ ſuo ꝑncipi ſemp adherēt
maxie qn̄ ſciunt ipm̄ nō faciliter expugnari poſ/
ſe. Ille aūt qui vere patiēs ē ſuſtinet mala illata
vel ſuſtinere dꝫ ꝑcipue exēplo xp̄i patiētis tantā

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

ignominiã in ligno crucis: qui fuit pnceps ꝛ vexillifer populi xpiani in ſuſtinendis obprobrijs. vñ dicebat ille patiẽs apl's ad Galla. Nemo mihi moleſtus ſit: ego.n. ſtigmata dñi ieſu xpi in corpore meo porto. Ubi dicit aug. q ſtigmata appellauit quaſi notas de pſecutoribus penarũ quas patiebatur. Exemplũ in Job de quo Jaco. dicit v.c. Patiam Job audiſtis. Dic.n. vt grego. ait in moralibus tot iacula ꝯtra hoſtẽ antiquũ intorſit: quot verba patie ꝓtulit: de quibus pꝫ Job.i. Tertia laus patie. eſt: qꝛ de hoſte notabiliter triũphat. Nobile genus victorie eſt hoſtẽ debellare tacendo ꝛ quieſcendo ſine ictu ꝛ repcuſſione qđ facit patiẽs. Uidemus.n. q ipſi q iniuriã inferũt miro mõ affligũtur qñ eis ñ rñdetur putãtes ſe deſpici. Et de talibus dici põt: q eoꝝ tela ad eos ꝯuertũtur: qꝛ dũ tacet patiens iniuriãtes de iniurijs a ꝓprio deſpectis interius lacerãtur: ꝛ tũc vere gladius eoꝝ intrat in corda ipoꝝ ſicut dicit ps. Sed adhuc nobilius gen⁹ victorie eſt: qñ nõ ſolũ patiẽs triũphat ſine ictu ꝓprio: ſed etiaꝫ qñ vincit ictibus iniuriãtiũ ſe offerendo: ꝛ hoc facit vere patiẽs ſm documentũ xpi dicentis. Qui te pcuſſerit in vna maxilla: prebe ei et alteram: qđ intelligendũ eſt ſm preparationẽ animi: ꝛ interdũ ſm actualẽ exhibitionẽ qñ eſt opus. Legitur de quodã heremita q cũ quidã ſpiritu demõiaco arrept⁹ eũ fortiter in maxillã pcuſſiſꝫ: ꝛ ſenex alteram pbuiſſet: diabolus ſtatim receſſit clamãs. Humilitas ꝛ patia xpianorum vincit me. Legit etiam in polycrato q dum quidã aduerſus quendam grauiter excãdeſceret: ille dixiſſe fert. Loquere inquit qđ placet: qꝛ diligẽtiaꝫ auribus: lingue taciturnitatẽ: aĩo quietem indixi. Quarto patia vincentem feliciter coronat. Corona non datur victoribus niſi bello pfecto ꝛ ꝯſumato. De patiẽtia aũt naſcitur pfectõ: vt dicit glo. ſup Job. Nã in aduerſis tolerãdis anima pficitur p patiam: in qũtum remouet triſticiã que cauſatur in aĩmo ex aduerſis illatis. Ex triſtitia.n. naſcit ira q impugnat mãſuetudinẽ. Ex ira odiũ qđ tollit charitatẽ. Ex odio naſcitur iniuſtũ nocumentũ: qđ eſt ꝯtra iuſticiã ꝛ equitatẽ. Fundamẽtũ ergo qđ hec omnia vicia remouet: ꝛ pdictas virtutes ꝯſeruat: eſt patia. Et qũtum ad hoc dicit b. Jaco.i.c. q patia opus pfectum habet. Uñ patꝫ q patia que ſic ẽ ꝯſumatiua oĩs boni meretur coronam regni. Uñ apl's ad hebre.iiij. Patiẽtia vobis neceſſaria ẽ: vt voluntatẽ dei facientes: reportetis pmiſſionẽ. Hec aũt pmiſſio declarat ex verbis Jaco.i. dicentis. Beatus vir qui ſuffert tẽtationem: qñ cum pbatus fuerit: accipiet coronã vite ꝛc. Et ideo dicit Hiero. Non niſi p patiam impletur qđ dicitur. Regnũ celoꝝ vim patit: ꝛ violenti rapiunt illud: ergo teſte veritate. Beati qui pſecutionẽ patiũtur ꝓpter iuſticiã qñ ipſorũ eſt regnũ celoꝝ Math.v. Exemplũ Eleazarus de prioribus ſcribaꝝ: vir etate puectus: vultu decorus: glorioſam mortẽ magis q̃ odibilem vitam amplectẽs in tantũ dilexit bonum diuine legis q voluntarie ibat ad ſupplicium: ꝛ patienter ſuſtinens deſtinauit nõ admittere illicita ꝓpter vite amorẽ: vnde dixit. Fortiter vitam excedẽdo ſenectute dignus apparebo. Adoleſcẽtibus auteꝫ exemplũ forte relinquã: ſi prompto animo fortiter pro grauiſſimis ac ſanctiſſimis legibus honeſta morte perfũgar: quibus dictis occiſus eſt. ij. Macha.vi.

§.III.

Poſt laudes patientie

ꝯſequẽter accedamus ad ea q̃ pñt eſſe remedia patiẽtis. Poſſunt aũt.xv. adduci inter que principuum ꝛ potiſſimũ eſt. Exemplum xpi: qui vt doceret bona pñtis vite eſſe ꝯtẽnenda: aduerſa ſuſtinuit et bona mũdi contẽpſit. Si enim bona mundi ſequi voluiſſet: homo nimis ardẽter talia appeteret: quaſi ex hoc ſe putãs felicẽ: q deũ ſuum talia petentẽ ſequeretur. Item ſi mala pñtis vite ex toto vitaſſet: nimis abhorreret homo paupertates: infirmitates: ꝛ alias aduerſitates ꝛ diceret q ille eſſꝫ infelix qui talia appeteret vel haberet chriſtũ non ſequendo. Sed cõtrarium fecit chriſtus: vt has falſas opiniones ab hominibus remoueret. Uñ dicit Augu. Omnia bona terrena ꝯtempſit homo xps: vt contẽnenda mõſtraret: ꝛ omnia terrena mala ſuſtinuit: que ſuſtinenda pſuaſit: vt nec in illis quereret felicitas: nec in iſtis timeretur infelicitas. Chriſtus ſubditus paſſioni: cũ alapam accepiſſet ꝛ ei diceretur: ſic reſpondes pontifici. Joã.xviij. Nihil ille contumelioſe locutus ẽ: ſed magis innocentiã ſuaꝫ tutatus rñdit dicens. Si male locutus ſum ꝛc. q omnia ab eo iõ facta ſunt hũiliter ꝛ patienter vt nos hũilitatis atqꝫ patie hẽremus exemplum Cyprianus di.xciij. Dñs noſter.

§.IIII.

Ad hoc autem

q chriſtũ dulcius ſeqmur: ꝛ aduerſa patienter ſupportemus. Sciendũ eſt q eius paſſio ad memoriã reuocata facit triplicem effectũ in anima. Primo.n. eã ſanat a lãguore triſtitie. Secũdo eleuat a lõganimitate patientie. Tertio dulcorat amorẽ interioris letitie. Primo.n. paſſio xpi aĩam ſanat a lãguore triſtitie. Mens.n. hũana aduerſitatibus ſepe concuſſa terretur: ac territa q̃ſi a ſue vtutis vigore deiecta p triſtitias lãgueſcit. Sicqꝫ lãguẽti mẽte diuina ñ ſapiunt: hũana ꝛ ſi ſibi noxia eſſe ꝯſpiciat: ñ ex toto refugit. Sed factus vir q ſic intra ſemetipm fluctuat aduerſitate preſſus vt ad meliora ꝯſurgat: ꝛ boni opis greſſuꝫ in veritate figat xpm paſſum ante mentis oculos ponat: qꝛ ſicut dicit Greg. Si xpi paſſio ad memoriã reuocetur nihil adeo durꝫ eſt qđ non equo aĩo toleret. Ad Hebre.xij. Recogitate eũ q talẽ ſuſtinuit aduerſus ſemetipm ꝯdictionẽ. ſ. xpm vt nõ fatigemini aĩs vr̃is deficientes. In hi⁹ figurã erecto ſpente

Universitäts- und Landesbibliothek Düsseldorf

eneo in ligno aſpicientes in eū vulnerati a ſerpen-
tibus liberabātur Numeri .xxi. Secundo ex-
tendit ad lōganimitatē patie. depulſo .n. lāguore
accidie ꝑ memoriā paſſionis: mēs in deū erecta
lōganimis efficitur ad tolerandū diutius aduer-
ſa. Un̄. i. pe. iiij. xp̄o paſſo in carne: ⁊ vos eadē co-
gitatione armamini. In hu͛ figurā mādauit An-
tiochus rex: vt elephantibus q̄ erant in bello oſ͞n-
deretur ſanguis vue ⁊ mori vt acrius accēderē-
tur ad pliū. i. macha. vi. Similiter ad aſpectuꝫ
ꝑ ꝯſiderationē ſanguinis xp̄i qui ad modū vue
dr̄ calcatus in torculari crucis: bellantes cōtra
aduerſitates mundi: tētationes carnis: ⁊ diaboli
accēduntur ad reſiſtendū ⁊ bellandū. Tertio dul-
corat amorē letitie: qn̄ enim mēs diu aduerſa ſu-
ſtinet: ⁊ ſepe ad memoriā paſſionē xp̄i reuocet: vt
ad patiam acuitur: n̄ amplius amara ſentit: ſꝫ dul-
cedinē mentis: que aliqn̄ redūdat etiā ad ſenſiti-
uā vt deſideret amplius pati. i. ad Corin. x. Fide-
lis deus q̄ nō patietur vos tētari ſup id qđ pote-
ſtis: ſed faciet cū tētatione etiaꝫ ꝓuentum. In hu͛
figuraꝫ legit͛ Exo. xv. ꝙ filijs iſrael in deſerto in-
ueniētibus aquas amaras vt n̄ poſſent bibere:
miſſo ligno de mandato dei in aquis dulcorate
ſunt vt biberēt delectabiliter. Aque ſūt tribula-
tiones que frequēter occurrūt in deſerto hu͛ mū-
di: ⁊ in ſe amare ſūt: ſed ligno crucis miſſo in eis
id ē meditatione hita de paſſione efficiūtur dul-
ces: vt ꝗs patiēter ⁊ delectabiliter ſuſtineat. Fac
ad ꝑdicta qđ dr̄. vij. q. i. ſuggeſtū. vbi ſic. Nō vos
chariſſimi a pio mentis ꝓpoſito afflictōnis ama-
ritudo coartat recedere ꝯſiderātes quāta deus
⁊ dn̄s nr̄ ieſus xp̄s pro nobis ꝑtulerit: quibuſue
contumelijs afficiendū tradiderit: vt nos a iugo
diabolice ſeruitutis eriperet. Hec ibi. Fidelis mi-
les libent͛ patit͛ cū rege ſuo ⁊ filiꝰ cū p̄re. §. V.

Secundum remediuꝫ

eſt ſacra ſcriptura: recitās magnifica facta ſctōꝝ
patꝝ: eoꝝ maxime que aduerſa paſſi ſūt. Ad hoc
enim ſpūs ſanctus ꝑncipaliter voluit antiquoꝝ
facta ſub ſcriptura redigi: vt poſteri illa ꝯſiderā-
tes acuarentur ad ſimilia ſuſtinēda ⁊ operanda. vn̄
dicit aplś ad ro. xv. Quecūqꝫ ſcripta ſūt ad nr̄aꝫ
doctrinā ſcripta ſunt: vt per patiam ⁊ ꝯſolationē
ſcripturaꝝ ſpem habeamꝰ. Et hoc eſt qđ dr̄ Tho-
bie. ij. Hanc tētationem. ſ. cecitati ꝑmiſit puenire
illi: vt poſteris daretur exemplū patie eius: ſicut
⁊ ſancti Job. Eſt aūt ſciendū ꝙ maloꝝ̄ ſocietas
ſanctis viris valet ad duo ꝓpter qđ aduerſa le-
uius ferre pn̄t. Primo ad augmētum meriti. dū
enim iuſti ꝑ malos affligūtur: in virtutibus cre-
ſcunt: ⁊ in patiendi arte eruditiores fiunt. Unde
dicit Grego. in regiſtro: vbi erit patientia ſi deeſt
qđ tolleretur: ego illuꝫ abel eſſe n̄ puto: q̄ chayn
non habuerit. Boni. n. ſi ſine malis fuerint: per-
fecte boni eſſe nō poſſunt. Miſericorditer ergo
deus ſuis electis ꝓuidet: dum in hoc mundo ad
eorum exercitium malos eſſe permittit. Secun-
do ad purgationem peccati. Aliquādo enim ſan-
ctos viros cōtingit ī dei obſequio ꝑ inertiam tē-
pore alioruꝫ laudibus inaniter extolli: amplius
q̄ꝫ debent de ſua ſāctitate preſumere: ad que om-
nia reprimēda vtiles ſūt aduerſantiū calumnie:
vt ſi quid in vita iuſtoꝝ purgādum extiterit pra-
uorū ſocietate tollatur. Jonathas ſūmus ſacer-
dos ⁊ ſeniores iudeoꝝ: cum eſſent vexati vndiqꝫ
bellis: nihilominus ſolatiū ſacrarū ſcripturaruꝫ
habere volebant. Unde ſcribentes ſparciatis di-
cunt. Nos habētes ſolatio ſacros libros q̄ ſunt
in manibus noſtris Macha. xij. c. Exemplū etiā
qđ ponit Greg. in. iiij. dial. de ſeruulo qui fuit pau-
per ⁊ diu infirmus qui emebat ſacros libros et
legere ſibi faciebat ab his quos recipiebat in ſui
domo peregrinis qui mirabiliter vitā finiuit in
bonum. §. VI.

Tertiū remediū eſt cō

ſideratio maloꝝ impunitoꝝ que al͛s commiſiſti.
Nullus enim adeo iuſtus eſt qui non multa cō-
miſerit ꝯtra deum: de quibus ipſo deo miſerāte
vel diſſimulante: aut etiā differente nondum eſt
punitus: ⁊ dato ꝙ aliquā penam habuerit non
tn̄ illam quam meruit. Uita etiā que in preſenti
ducitur quantūcunqꝫ ſancta videatur: plena eſt
peccatis: ſi apud iudicē plenius indagetur. Unō
dicit Aug. Ue etiā vite laudabili iuſtoꝝ: ſi ipſam
deus ſine miſericordia diſcutiat. Nulla ergo pe-
na eſt iniuſta que etiā iuſtis infertur. Et tō in ps.
dr̄. Si iniquitates obſeruaueris dn̄e: dn̄e quis
ſuſtinebit. Cryſ. Bonus non pōt eſſe in om̄ibus
bonus: ſed habet aliqua mala: ꝯ pe. di. iij. §. quid
ergo. Exemplū de fratribus Joſeph: qui deſcē-
dentes in egyptum: tunc nil mali fecerunt: tamē
paſſi ſunt magnam anguſtiam ex facto Joſeph: ⁊
hoc ꝓpter peccatum prius multo ante cōmiſſuꝫ
in venditione Joſeph. Unde dicebant. Merito
hec patimur. §. VII.

Quartuꝫ remedium ē

ꝯſideratio abutentiū hūana felicitate. Cōiter. n.
homines in ꝓſperitatibus ꝯſtituti in ſupbiam ⁊
cordis vanitatē eleuātur: ad ſequēdas etiā car-
nis delitias īdebite efferūtur. Natura enim hu-
mana ꝓpter corruptionē peccati originalis infir-
ma ē. Unde ad bonū eſt difficilis: ⁊ ad mala ꝓna.
Et hoc ē quod dicit apoſtolus ad Ro. vij. Non
enim quod volo bonum hoc facio: ſed quod no-
lo malum hoc ago. Cuius cauſam ibi ſubdit. Ui-
deo inquit aliam legem in membris meis repu-
gnantem legi mētis mee. Lex quidem membro-
rum eſt lex fomitis peccati originalis: quod na-
turam corrumpit: per hāc quidem legem homo
inclinatur ad malū contra rationem que eſt lex
mentis. Quādo ergo cum hoc interiori motiuo
inclināte ad peccatū: habet etiam extra motiuū

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

hũane pſperitatis: que etiã de ſe diſponit ad hoc
ex duplici pte ad ruinã inclinat̃ peti. Et pp̃ h̃ vix
aliqs inuenitur in pſperitate cõſtitutus q̃ bñ ea
vtatur. Nã ſicut dicit phũs. Non eſt niſi v̓tuoſi
viri bñ ferre bonas fortũas. Mãrie aũt q̃ aliis
pſerunt̃: bonas fortunas bñ ferre neſciunt: quia
pter ea q̃ dicta ſunt inclinãtia ad petm̃: hñt tertiũ
qd̃ etiã ad hoc ipellit. ſ. eminentiã ſup ceteros: q̃
ſe ñ hoies ſed ſup hoies putant: pp̃ qd̃ ad multa
ſcelera ⁊ tyrãnides erũpunt. Exempla in ſalomo
ne. dd̃. ezechia q̃ in pſperitate grauiter delique
runt in aduerſitate v̓o reuerſi ſunt ad deũ. vnde
⁊ Salomon poſtea fecit libꝝ eccleſiaſtes: quẽ he
brei intitulant de peni. ſalon. Et hoc etiam dicit
Ambro. ⁊ Hiero. §. VIII.

Quintuz remediuz eſt

cõſideratio mutabilis ⁊ miſabilis ſtatus vite pñ/
tis. Factus eſt. n. mũdus iſte ad modũ cuiuſdã
circuli: ſicut dicit quidã phs. Et hoc quidẽ veꝝ
ẽ ñ qꝫtum ad motũ celi ad queꝫ ſequit̃ ſucceſſio
tpis: ſꝫ qꝫtum ad ↄtinuos mot⁹ ⁊ diuerſos euent⁹
q̃ eueniũt circa hoiem: vt veꝝ ſit ſm phm̃ q̓ cõti
nuũ motũ ſupioꝝ ſeqtur ↄtinua trãſmutatio in/
ferioꝝ pp̃ qd̃ hũana vita ↄtinue labit̃ ⁊ ĩ quadã
agitatione ↄſiſtit: vñ dixerũt q̓ ex motu celi ⁊ tẽ/
poris adiacẽtia relinquebat̃ in re tpali quedam
tabefactio ⁊ diſpoſitio ad corruptionẽ quã appel
lauerũt: qñ eſt aũt mũdus iſte ſub hoc ordine ta
liter ↄſtitut⁹: vt ñ h⁹ mentis affectũ ſingamus cre
dẽtes hanc vitã hoi eſſe ↄceſſã p̱ requie ⁊ hitati/
one pñie: ſꝫ potius ex his aduertam⁹ eã eſſe datã
p̱ quodã nauigio tranſeũtiũ: ⁊ ad tp̃s p̱egrinan
tiũ: ⁊ ſic cõpellamur aliã meliorem vita credere
⁊ illã deſiderare: ⁊ in hoc mũdus ẽ optime ↄſtitu
tus. Nam ſi ſtabilior foret ⁊ pſpera ſemp daret:
hoieꝫ minus traheret ad ſui dilectionẽ ſeu ad ſe
diligendũ: ⁊ tũc nihil aliud q̃reret q̃ꝫ qd̃ oculus
cerneret: ac p hoc celũ pderet: ad qd̃ hitandũ fa/
ctus ẽ. Sed dũ vita pñs ñ in eodẽ ſtatu pmanet
⁊ freq̃nter aduerſa ppinat: hoiem quẽ ſic frequẽ
ter ↄterẽdo agitat: ad aliũ diligendũ compellit.
vñ dicit Gre. Ipſe mũd⁹ dũ tot amaritudinib⁹
cruciat dũ tot calamitatibus ĩgeminat qd̃ aliõ
niſi vt nõ ametur clamat. §. IX.

Sextũ remediuz ẽ con

ſideratio diuine miſerationis q̃ vt dicit Grego.
quoſdã hic deus pcẽdo ferit: ⁊ q̃buſdã pcit vt ĩ
ppetuũ feriat. Sicut. n. p̱ Io. dr̃ apoc. iij. Ego q̃s
amo: corrigo ⁊ caſtigo: ⁊ apl̃s ad Hebre. ij. dicit.
Flagellat oẽm filium quẽ recipit. Quare aũt ne/
ceſſe ſit dei filios in hac vita flagellari cauſa eſt:
q̓ nemo eſt in hac vita tam iuſtus q̃ nõ ↄmittat
aliqua peccata leuia q̃ ⁊ ſi non mereant̃ penam
eternã: neceſſe ẽ tñ ea aliqua pena puniri: q̓ nul
lũ peccatũ tranſit impunitũ. Miſericorditer er/
go agitur cũ homine qñ peccata ſine q̃bus ĩ hac
vita nõ viuitur p aliqua aduerſa purgãtur vt in
alia vita a penis libere exiſtat. vñ dicit Grego. q̓
ſignũ miſerẽtis dei eſt quãdo qs culpa ppetrata
mox diuina vltione punitur. Eſt. n. magnũ argu
mentũ q̓ ad maiora bona illos ↄſeruat quos p̃/
ſentibus bonis priuat: q̓ niſi corrupt⁹ deus he/
reditatẽ dare diſponeret: erudire eos p̱ moleſti/
as non curaret. Vñ dicit Sene. in. li. de puidẽ/
q̓ deus ad bonos viros non hꝫ animũ maternũ
ſed paternũ. Matres. n. in ſinu filios vouent: et
eos demulcẽdo p inertiã lãgueſcere faciũt. Pa/
tres vero filios laboribus ⁊ exercitiis agitantes
pbant: vt eruditiores fiãt: vere ergo deus pater
eſt his: quos p flagella emendando caſtigat. Vñ
dicitur puer. xiij. Qui pcit virge odit filiũ ſuum
Qui aũt diligit inſtanter erudit: vt ergo de⁹ hos
quos in filios recipit erudiat: virga flagellatio/
nis vtitur: p quã ſtulticiã colligata in corde pue
ri. i. hois pueriliter viuẽtis fugat. Sicut dicitur
in eo. li. puer. Facit ad qd̃ habetur de pe. diſ. i. ſi
peccatũ. vbi dicitur. Ab electoꝝ ſuorũ ſordibus
deus curat peccatoꝝ ſuoꝝ maculas tpali afflicti
one abſtergere quas in eis in eternũ nõ vult vi
dere. i. punire. Exemplũ in maria vxore aaron p̱
cuſſa lepra pp̱ter murmurationẽ. Ad hoc figurã
dum legitur Exo. xij. q̓ egyptij laboribus ⁊ mo/
leſtijs tadiu iudeos afflixerũt qui eos compule
rũt egyptum relinquere: ⁊ ad ſacrificanduꝫ deo
deſertũ intrare: dicente ſcriptura Exo. xij. Urge
bant egyptij populũ iſrahelitcũ de terra ſua exi
re. Per egyptũ que interp̱tatur tenebra ſignifi/
catur mundus tenebroſus q̃ per multa aduerſa
que aduerſũ hominẽ mittit: cum a ſe exire facit:
⁊ q̓ ad deum fugiat quaſi inuitũ cogit: ſm illud
Gre. Mala que nos hic premũt ad deum ire cõ
pellunt. Ad hoc etiam facit illud Oſee. Ecce ſe/
piam vias tuas ſpinis et cetera. ibi vide. et illud
Luce. xiiij. Exi in vias ⁊ ſepes: ⁊ compelle intra/
re. §. X.

Septimuz remedium

qd̃ eſt coniũctum p̱cedenti eſt conſideratio diui
ne pbationis: quia deus in hac vita aliquos feli
ces facit: q̃ eos nulla aduerſitate p̃mit vt eos mi
ſeros in illa vita ↄſtituat. Nullus ẽ. n. tam a deo
auerſus q̃ non aliq̃ de genere bonoꝝ faciat: ⁊ cũ
nullũ bonũ ſit qd̃ ſua retributiõe careat: rñdet
deus p p̃mio ñ magna bona alterius vite: q̓ pre
miũ nimis excedẽt meritũ: ſꝫ ↄcedit aliq̃ pſpera
vite pñtis: q̃ ſũt pua bona. Et h̃ ẽ ſignũ eterne dã
natiõis ſicut dicit gre. Cõtinu⁹ ingt ſucceſſus tpa
liũ ẽ certũ future calamitatis indiciũ. De h̃ dei
iudicio occulto ⁊ tñ iuſto. Hiere. cũ dñ diſputãs
q̃rit. Quare ingt via ĩpioꝝ pſpat̃. bñ ẽ oĩbus q̃ p̃
uaricant̃ ⁊ male agũt: plãtaſti eos ⁊ radicẽ miſert
pducũt ⁊ faciũt fructũ: ppe es tu ori eoꝝ ⁊ lõge
a corde eoꝝ. q. d. Impij pſperari videnť: quia tu
deus firmas eos in temporalibus bõis: ⁊ in eis

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

ꝓficiunt:ſi te inuocāt ꝓ huiuſmodi aegrendis ꝓ
pe es eoꝝ exauditōni:ↄ a verberatione renū eoꝝ
longe. Vn̄ hic rn̄det ↄ precatur. Cógrega eos q̄ſi
gregē ad victimā: quaſi dicat. Ad victimā infer/
nalis pene velut grex porcoꝝ ſunt congregandi
ↄ tūc ſanctificabis eos.i.te in eis vt ſanctus ↄ iu/
ſtus appareas: vlciſcendo te de eis in die occiſio
nis eoꝝ. Vn̄ Greg. Iniuſtus ad debitā mortem
currēs: effrenatis voluptatibus vtit̄: qꝛ ↄ vituli
q̄ mactādi ſunt in liberis paſcuis relinquūtur.
Vn̄ ergo dicit Sene. in li. de ꝓuidentia. Nihil in
quit ē infelicius eo: cui nunq̄ȝ accidit aliquid ad
uerſi. male.n. iudicauerūt dij de eo. Facit ad hoc
qđ habet̄ de pe. di. iij. Quid ergo turbamur. Ne
mo videns malus ꝓſperitatem hr̄e: turbet̄. Nō
pōt malus in oībus eſſe malus: ſȝ hȝ aliqua bo/
na ꝓ quibus remūeratur tꝑali ꝓſperitate: vt in
alio mūdo plene pūiatur. Exemplum de diuite
epulone ſepulto in inferno: cui dictū fuit. Rece/
piſti bona in vita tua Lu. xvi. Exemplū etiam de
illo vbi hoſpitatus eſt b. Amb. vadēs romam q̄
ſemꝑ habuerat magnā ꝓſperitatē: ↄ poſt receſſū
ambro. ↄ ſocioꝝ ad admonitionē eius: abſorbꝰ
eſt a terra cū omnibus ad ſe ꝑtinētibus: ↄ remā/
ſit ſignū: ꝓfundiſſima fouea. §.XI.

Octauū remediū ē cō/

ſideratio ignorātie ↄ cecitatis: quā īducit ſtatus
ꝓſperitatis. Dementiā mirabilem incurrit hō ꝓ
ꝓſperitate arridēte ſibi: qđ foris ↄ in pn̄ti tm̄ eſt
Hō.n. ſenſualis q̄ nimis in delectationibus ſen/
ſuū delectat̄: ſolū ad hoc: ↄ nūc mouetur: n̄ exten
dens ſe ad futuꝝ tꝑs: aut n̄ putans q̄ futuꝝ tem/
pus aliud ſecū ferat q̄ȝ pn̄s nūc habeat. Et ideo
more bruti hoc ſolum appꝛehēdit qđ ſentit: ↄ ſic
aliud n̄ nouit q̄ȝ q̄ eius ſenſibus pn̄tialiter offer
tur: pꝑ qđ his quibus delectando inheret vehe/
mēter affectus: ea ſola cogitat ſine ſucceſſiōe cō/
trarij. Sed in hoc eſt magna hoīs ſtoliditas: qui
tanto falſitatis errore decipit̄ n̄ cōſiderans q̄ ea
q̄ in tꝑe agantur ↄtrarijs ſucceſſibus īmutantur
Carnalis voluptas iuuentutē delectat: ſȝ ſi infir
mitas aut ſenectꝰ aduenerit: quoꝝ alteꝝ vel vtrū
q̄ȝ vitari non pōt corpus ↄterit: cui mox carnalia
aut deſipiūt aut deficiunt. Ecce oñſa carnis oble
ctamēta: q̄ȝ cito hoīem fallendo derelinquūt. Di/
uitie hoīm ſufficientiā ꝓmittunt: ſed hec ꝓmiſſio
falſa ē ↄ incerta. Latronū.n. inſidijs ac fortuitis
euētibus ↄ ꝑiculis ſubſunt: vn̄ ſuos poſſeſſores
deſerēdo fallūt. Frequēter.n. ſicut ſacra ſcriptu/
ra teſtatur: diuitie congregātur in malū dn̄i ſui:
tum qꝛ ad laborē ↄ ſolicitudinem acquirūtur: ↄ
cū timore poſſidētur: tum etiā qꝛ earuȝ abuſus
vtentes ad ꝑnicioſos terminos deducūt: ſicut ſe
pe docuit experientia. Honores hoīem ī ſublimo
ponūt: ſed diu in alto eū ſtare non ſinūt. Monti
bus.n. valles ſemꝑ adiūguntur: nec mons ſine
valle fuit: ſicut nec elati diu ſine deꝑſſiōe manēt

Omnis.n. qui ſe exaltat hūiliabitur: ait veritas
in euā. Generoſa ꝓles claritatē genitori tribue/
re videtur: ſed frequēter meſticiā adducit ↄ do/
lorem: ↄ vn̄ pater glām ſe habere credit: in̄ freq̄n
ter patitur ignominiā. In cunctis ergo hūana ꝓ
ſperitas hoīem decipit: ↄ ſe falſam oñdit: qꝛ que
exterius ſe hr̄e ꝓtendit: veraciter ſuis amatori/
bus nō tribuit. Exemplum de diuite cuius ager
vberes fructus attulit cui dictū fuit. Stulte ani
mā tuam hac nocte repetent a te ↄc̄. Lu. xij. Ibi
vide. Et q̄ facit ꝓſperitas hominē quaſi fatuuȝ
oſtendit. Ambro. ſuꝑ lucam in dicta parabola di
cens. Sicut qui ꝑ inſaniam mente tranſlata ſūt
non iam res ipſas ꝓut ſunt: ſȝ paſſionis ſue fan/
taſias vident: ita etiam mēs auari vinculis cupi
ditatis aſtricta ſemꝑ auꝝ videt: ſemꝑ redditꝰ com
putat: gratius auꝝ q̄ȝ ſolem intuetur ↄc̄. Et habe/
tur di. xlvij. ſicut hi. §.XII.

Nonū remedium ē cō/

ſideratio bꝛeuitatis tꝑis qđ in aduerſitate cōſꝑi
citur. Tempus.n. vite pn̄tis bꝛeue eſt ↄ quaſi mo
mentū compatione vite eterne. Vn̄ dicit Iac. in
cano. ſua. c. iiij. Quid.n. eſt vita noſtra niſi vapoꝛ
ad modicū parens. Et in Iſa. dicente dn̄o ꝓphe
te q̄ clamaret. Quid clamabo īquit. Clama. Om
nis caro fenū. Fenum quidē cito decidit: ↄ caro
bꝛeui tꝑe marceſcit. In bꝛeui ergo tꝑe diu ꝓtēdi
aduerſa non pn̄t. Ex bꝛeuitate ergo tꝑis bꝛeuis
erit patiētis aduerſitas. Vn̄ dicit apl's. ij. ad coꝛi.
iiij. Id quod in pn̄ti eſt momētaneū ↄ leue tribu
lationis nr̄e ſupꝛa modū in ſublimitate opatur ī
nobis eterne gloꝛie pōdus. q̄.n. dicit eterne glo
rie pōdus: rn̄det ei q̄ dixerat momentaneū ↄ le/
ue tribulationis nr̄e. Nā id quod in pn̄ti eſt mo/
mentaneū ↄ bꝛeue: ꝟtute patiē cōmutat̄ in eter/
nū. Qꝛ vero dicit leue. ſ. ad portandū ↄmutat̄ in
pōdus gl'e q̄ tāto erit ſuauioꝛ: q̄ȝto ponderoſioꝛ
i. inteſioꝛ. Felix cōmutatio ↄ penitꝰ hec mutatio
dextre excelſi de bꝛeui ↄ tranſitorio ad eternum
de leui pena ad īmēſitatē gl'e ꝑuenire. Signant̄
aūt ſubiūgit apl's leue ad momētaneū qꝛ q̄ȝtum
cūq̄ȝ tribulatio ſit bꝛeuis ī tꝑe: ſꝑ tn̄ tribulato deꝰ
aſſiſtit vt leuiꝰ tribulationē ferat. Pn̄tia ḡ diuīe
ↄſolationis etiā ipm momētū tribulationis alle
uiat. Propter h̄ bn̄ dicit apl's: q̄ deꝰ facit cū ten
tatiōe ꝓuentū. Vn̄ Iſa. xliij. Cū tranſieris ꝑ aq̄s
tecū ero: ↄ flūia n̄ operiēt te: ↄ cū ābulaueris in
igne n̄ ↄbureris. Tres pueri ſocij Daniel. ſ. anani/
as: açarias ↄ miſabel: qꝛ noluerūt adoꝛare ſtatuā:
miſſi ſunt in foꝛnacē ardentiſſimā. Sȝ valde mo
dicū ſteterūt. Et etiā ꝑ illo modico n̄ cōtriſtatus
ē eos ignis: ſȝ ꝑfuſi ſunt roꝛe celeſti Dan̄. iij. Sic
boni ↄ ſi ponūtur in magnis tribulationibus: qꝛ
nolūt ſe mūdo ↄfoꝛmare ↄ iniuſtis ꝑceptꝪ obedi
re: modicū durat tribulatio: ↄ tūc ēt mētaliter a
deo ↄſolant̄. Sic xp̄o agoniçāti in oꝛto in oꝛōne
apparuit angelus ↄfoꝛtans eū. §.XIII

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

Decimum remedium

eſt ↄſideratio nobilitatis ꝓprie nature: ad quam exteriora aduerſa ñ ptingũt. Aduerſa. n. que diuitias tollũt ñ animũ: ſꝫ fortune bona diripiunt. Nõ ergo hõ torq̃ri hꝫ in aduerſis: ſꝫ potius dꝫ õ apertis inſidijs ſecurus exiſtere: qꝛ ſicut dic̃ Seneca. Munera fortune ſunt inſidie ⁊ q̃ſi viſcata bñficia: qδ enĩ ſub fluctuãtibus bonis fallacis fortune latebat: ſuccedẽs mutatio detexit. Narrat Ualerius maxim⁹ de Craſſo q ꝓpter magnitudinẽ diuitiaꝝ locupletis nomẽ accepit: inopia ſubſequẽter appellationẽ dedecoris ſortitus ẽ. Nam cũ egenus ãbularet amara ſuggillatione nõ carebat. Ab occurrẽtibus. n. deriſori diues ſalutabat̃. Item aduerſa q̃ ab honoribus deprimũt: nihil ab honorato demũt. Nõ. n. honor ẽ in honorato: ſed in honorantis opatione. Nihil ergo pdit aĩmus verus: q vanitate ñ cupit inflari: ñ enim honor hoĩ tribuit veritatẽ: ſꝫ opinionẽ q̃ tanto ẽ fragilior q̃ꝫto multitudo q̃ õ hoĩe opinat̃ ẽ mutabilior. Infinitis. n. mõis: aut pſuaſionib⁹: aut circa rẽ ñ mutatã accidẽtibus mutatis: vulgi opinio mutat̃. Exemplũ de xpo q dñica in ramis palmaꝝ fuit ita honorificatus ⁊ magnificat⁹ in pplo iudeoꝝ: ⁊ ſequẽti feria ſexta ita abhominatus ⁊ dſpectus: ⁊ mortu⁹ ẽ. Narrat ẽt Ualeri⁹ de quodã alio noĩe Craſſo q tanta in ↄſulatu claritate refulſit: vt ſenatus p̃ronus diceret̃. Deinde ppl̃i opinione mutata añ totius romani vulgi aſpectũ manibus carnificũ fuit lacerat⁹. Itẽ accidentia egritudinũ ⁊ incõmoda ſenectutis tñ corpus frangũt ad aĩm aũt nõ attingũt. Corpus enĩ inſtrumentũ eſt aĩe: maxime in aggrẽdo virtutẽ. Nõ refert autem quale ſit inſtrumentũ vel cuiuſmodi materie: dũmõ deſeruiat agenti ad effectũ ſui operis. Aĩus autẽ ordinatus eque corpe cõfracto: ſicut ſano vtitur ad virtutẽ: imo corp⁹ validũ frequẽter infirmis animis occaſio ruine ẽ. Uñ Amb. Nõ nocet corpi iuuat ſpũi. egritudo carnis pctm̃ repellit. Luxuria ⁊ pſperitas pctm̃ adolet. i. nutrit: de pe. di. iij. Non ergo aduerſa q̃cunqꝫ pñt aĩm tangere: niſi qñ in eis imergit̃. vñ Sene. in li. de ira dicit: vt ſupior ps mundi ⁊ ordinatior ⁊ ꝓpinquior ſideribus ñ impellit̃ tẽpeſtate: ⁊ caret tumultu oĩ: inferiora võ fulminant. Sic ſublimis aĩmus. ſ. p virtutẽ: ſemp eſt getus ⁊ tranquilla ſtatione locatus. Et iõ ꝓbat idem S̃ in eo. li. qꝫ ſapiens nihil põt pdere: qꝛ oĩa in ſe repoſuit: qδ ꝓbat exẽplo cuiuſdã pħi: q capta ciuitate ſua: cũ oĩa pdidiſſet etiã filios veniẽs ad aliam pꝛiam: interrogatus an aliqd pdidiſſet. R. ñdit nihil. Omĩa. n. mea mecũ ſũt. Et loq̃batur de virtutibus ⁊ ſcĩa. In hi⁹ figurã legitur Mat. xiiij. Dñm xpm ſiccis pedibus ſup vndas ambulaſſe ad innuendũ qꝫ diuin⁹ hõ ſup hi⁹ mundi varios euẽt⁹ tãq̃ꝫ ſup fluctuãtes vndas pedes ſuoꝝ affectuũ debet hr̃e eleuatos. Hoc aũt homo aſſequitur qñ p ↄtemplatõnẽ ad diuina ↄſurgit. Tũc. n. aduerſa ñ timet. Uñ Job dicebat. Pone me iuxte: ⁊ cuius vis manus pugnet ↄ me. §. XIIII.

Undecimũ remediuz

eſt ↄſideratio penaꝝ: quas mũdani homines ſuſtinent in peccatis adimplẽdis vel tpalibus acq̃rendis. Uidemus. n. qꝫ hoĩes mũdi vt adimplere poſſint ſua deſideria: aut aliqua lucra dãnoſa facere: infinita picula ſubeunt quotidianis cruciatibus affligunt̃: mortibus: itineribus ⁊ picul̃ maris: ⁊ latronũ ſe exponũt: ⁊ freq̃ẽter ↄcupita ñ aſſequũtur: ſꝫ poſt multos labores quos in hi⁹ conatibus hñt: cruciatũ gehẽnalẽ ꝓ fructu recipiũt. Uñ dr̃ eccl̃i. xxi. Uia peccantiũ ↄplantata lapidib⁹: ⁊ in fine illius inferi ⁊ tenebre ⁊ pene. Ad Iſam. Uia peccãtiũ ẽ lapidoſa ⁊ difficilis ad trãſcendum. Et terminus ad quẽ deducitur ẽ doloribus plen⁹: ⁊ hoc ẽ qδ dicunt dãnati Sap. v. Laſſati ſumus in via iniq̃tatis ⁊ pditiõis: ambulauimus vias difficiles: viã aũt dñi ignorauim⁹. Si ergo tot aduerſa ſuſtinent ꝓ his noxijs acq̃rẽdis: ad q̃ frequẽter ſeq̃tur pena eterne dãnatõnis: magnũ remediũ dat̃ iuſtis ad ſuſtinẽdũ patiẽter aduerſa ꝓ vita bona ⁊ beata. §. XV.

Duodecimum remedium

eſt ↄſideratio irritatõnis ⁊ triſtitie quã incurrit homo p impatiẽtiam. Ubi ſciendũ qꝫ homo habet duplex generale remediũ: ad qδ debꝫ recurrere quãdo aduerſa patitur. Unum quidẽ eſt regula ꝓprie rationis p quam poteſt ſuos motus compeſcere ⁊ infra ꝓprios limites ſe tenere. Debet. n. homo bonũ rationis prepõderare omĩbus bonis extrinſecis ⁊ vindictis quarũcũqꝫ iniuriaꝝ: quas tanq̃ꝫ magnanimus dꝫ puipendere ⁊ a memoria repellere: tunc. n. in mẽte ſua getus erit nulla modeſtia agitatus. Uñ dr̃ de Octauiano qꝫ oĩm recordabatur p̃ter q̃ꝫ iniuriaꝝ. Aliud remediũ efficacius ⁊ p̃ncipalius eſt regula eterna q̃ eſt ipſe deus. Qñ. n. homo p virtutẽ rõnis ſibi nõ ſufficit: hũanis ſiquidẽ ſubſidijs vndiqꝫ deficiẽtibus: aĩam debet ad deũ leuare: ⁊ ab ipo q ſolus eſt adiutor in tribulationibus ſubſidiuꝫ petere. Uñ malignis mouẽtibus ſ̃mones aduerſus iuſtos: ⁊ iacula penetrantia corda: ps: hoc remediũ perſuadet dicẽs. Iacta cogitatũ tuum in dño ⁊ ipe te enutriet. Qõ bene legit̃ feciſſe ioſaphat rex iuda: q audito qꝫ multitudo maxima ↄ eũ veniebat: a qua nullo humano ſubſidio poterat ſe defendere: totum ſe cõtulit ad rogãdum dominum dicens. Cum ignoremus qd agere debeamus hoc ſolum reſidui habemus vt oculos noſtros ad te erigamus. ij. paralip. xx. Hoc dupli ci refugio priuat ſe homo per impatiẽtiam. ſ. rationis et dei. Nihil autem homini periculoſius: et dãnoſius q̃ꝫ irruentib⁹ aduerſitatibus dare ſe impatiẽte ⁊ deſpatõni. Exẽplũ in achitophel: qꝛ

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

ex eo q̄ non fuit factū ſm ꝯſiliū ſuū tāto dolore ꝯſternat᷒ ē q̄ ſeipm̄ ſuſpēdit. ij. re. xvij. §. XVI.

Tredecimū remediuʒ

eſt ꝯſideratio neceſſitatis patiēdi: q̄ꝛ aliter ad regnū dei n̄ ꝑuenitur. Vn̄ dr̄ in actibus apl̄orum xiiij. c. Per multas tribulatōnes oportet nos intrare in regnū celoꝝ. Magna .n. bona nō acquirūtur niſi magno laboꝛe: aut magno ꝑcio ſeu valore. Ecce vt lucreris rem terrenā: maria trāſis: ſpacia terraꝝ ꝑagis: infinitis ꝑiculis: laboꝛibus: ſudoꝛibus te exponis: q̄ꝫto magis ſi deū ꝛ celum acq̄rere velis. Merito ergo aliq̄ aduerſitate exercitādi ſumus q̄ tot bona reſuamus. Vn̄ dicit Greg. ſi illic dulcia petimus: neceſſe ē vt hic p̄ri᷒ amara toleremus. Et Aug. dicit. Quid miꝝ ſi flagellat cuſtodiēs puulos dn̄s: quos gr̄a de᷒ q̄rit heredes. Bene ergo dictū eſt in eccl̄aſtico vſq̄ꝫ ī tp̄s ſuſtinebit patiens: ꝛ poſtea reditio iucunditatis: quod de eterna iucunditate intelligēdum ē: ꝛ q̄ indubitāter credas de hac vita aliter n̄ poſſe tranſiri. Attende q̄ ille q̄ erat dn̄s: ꝛ cui nulla pena debebatur: q̄ꝛ peccatū non fecit nec inuētus ē dolus in oꝛe eius: vt dr̄ Iſa. non aliter de hoc mūdo tranſiuit. Vn̄ diſcipulis eūtib᷒ in emaus arguēdo: dixit. Nōne oportuit xp̄m pati ſic: ꝛ ita intrare in gl̄am ſuā. Ad h̄ ſūt q̄ꝫplurime auctes: vt dr̄ Mat. v. Beati q̄ ꝑſecutionē patiūtur ꝑpter iuſticiā. Et iob. v. Beatus q̄ corripitur a dn̄o. Et Iaco. i. Beatus vir q̄ ſuffert tēptationeʒ ꝛc̄. Et .i. petri. iij. Si q̄d patimini pp̄ iuſticiam beati. Apl̄s hanc ꝯnīam neceſſariā oſtēdit. ij. ad thi. iij. dicēs. Om̄es qui pie volūt viuere in xp̄o ieſu: neceſſe eſt vt ꝑſecutionem patiantur. Et Liberius papa Mat. x. Qui ꝑſeuerauerit ī finē hic ſalu᷒erit. Vn̄ nanq̄ꝫ beata ꝑſeuerātia eſt niſi a v̄tute patie: q̄m ſm apl̄m. Om̄es qui pie volūt ꝛc̄. vij. q. i. ſuggeſtum. Et Aug. q. e. §. eſt ꝛ aliud genus. Eſt ꝑſecutō iuſti vel a leone in impetu: vel a dracone in inſidijs. i. vel manifeſta vt per tyrannos: vel occulta vt ꝑ mala exempla hominū. Vn̄ om̄es clamēt deus in adiutoriū meum intēde. Exemplum in Laçaro vlceroſo. In Greg. papa tam infirmo: ꝛ in alijs multis. §. XVII.

Quartūdecimū reme

diū eſt ꝯſideratio diuine ꝓuidētie: ſe extendens ad oīa que circa homines diſponūtur. Vbi ſciēdum: q̄ diuina ꝓuidentia includit duo .ſ. cognitionē de rebus: ꝛ eoꝝ directionē ī finē. Cognitio quidē eſt vl̄is ꝛ ꝑfecta ꝑtingens vſq̄ꝫ ad minima rei: ſm̄ illud qd̄ dixit dn̄s Lu. xij. Capilli capitis veſtri oēs numerati ſunt. Cum .n. deus agat per intellectū: ad tm̄ ſe extendit eius cognitio ad q̄ntum ſe extendit eius cāſitas. Cum aūt deus ſit ꝑmū ꝛ vl̄e agens: eius cāſitas ad oīa entia ſe extēdit: non ſolū q̄ꝫtum ad ſpēs rerum: ſed etiā q̄ꝫtū ad indiuidua: ꝛ quecūq̄ꝫ indiuiduis accidūt vel accidere pn̄t. Neceſſe ē ergo oīa hec eius cognitioni ſubiacere. Vn̄ de diuina ſapiētia dictum ē Sap. viij. Attingit a fine vſq̄ꝫ ad finem foꝛtiter: ꝛ diſponit oīa ſuauiter. Quicq̄d ergo agitur circa creaturas q̄ꝫtūcunq̄ꝫ minimas a deo eſt ꝓuiſum cū nihil ſue ſapientie occultū effugiat. Nā ſicut dr̄ ad Hebꝛe. iiij. Om̄ia nuda ꝛ apta ſunt oculis eius. Vlterius directō reꝝ in finem que in noīe ꝓuidentie impoꝛtaī eſt quedā oꝛdinatio in deū: cum deus ſit finis omniū creaturarū: ꝛ maxime rōnalis que vſq̄ꝫ ad participationē ſue beatitudinis nata eſt ꝑtingere. Qꝫ aūt deus oꝛdinet hominē in ſeipm̄: ſe ei ꝓ fine exhibendo eſt ſignum ineffabilis dilectionis. Nam cum deus ſit ſumme bonus: ſummū bonū hominis ē ad ip̄m ꝑuenire poſſe. Deus ergo qui ē reꝫ omniū cognitoꝛ et eaꝝ in ſeipo oꝛdinatoꝛ: cognoſcit menſurā virtutis hūane. vnde interdū ei ſubtrahit exterioꝛa bona: ꝛ aduerſa īmittit eo q̄ ꝯſiderat hec expedire ad ꝯſecutionē eterne felicitatis. ¶ Predictis igitur diligēter inſpectis: homo in aduerſitate ꝯſtitutus dꝫ cogitare aduerſa que ſibi eueniunt eſſe cognita a deo: nec ea ꝯ̄caſualiter euenisse. Inſup conſideret deuꝫ eſſe patrem ſuū ꝛ ex hoc piūm ꝓuiſoꝛem q̄ nihil ſue creature īferret: vel euenire ꝑmitteret: niſi qd̄ ſibi ad ſalutem expedire cognoſceret. Pater enim filiū diligit: ꝛ vim flagelli quo filium verberat nouit. Ex predicta ꝯſideratione homo inter filios dei ſe ꝯſtituit aduerſa ſuſtinens. Et tunc ꝓ certo teneat ea ad ſalutem anime deo diſponente oꝛdinari: ſm̄ illud apl̄i ad Ro. viij. Diligētibus deū omnia coopantur in bonū. Exemplū Moyſes ꝑcuſſo egyptio ꝛ reꝑhenſo hebꝛeo diu exulauit in terrā madian paſcēs oues iethꝛo ſoceri ſui: tādē ꝑ diuinā ꝓuidentiā deus pharaonis ꝯſtituitur: ꝑnceps iudeoꝛū efficitur ꝛ diuinis allocutionibus vltra omnes amicos dei ꝑfruit̄. Dauid infantulus ab hominibus deſpectus: ſe aū̄ oculos diuine ꝓuidentie magnus in regē aſſumit̄. i. Reg. xvi. Et poſt multas ꝑſecutiones a ſaule ꝑpeſſas regnū tp̄ale conſeq̄tur: ꝛ poſtea eternum. §. XVIII.

Quintumdecimum et

vltimū remediū eſt ꝯſideratio fructuum qui ex aduerſitate ꝯſequūtur. Fructus aūt poſſūt numerari. vi. quoꝝ tres ꝑtinēt ad peccatoꝛes q̄ ex aduerſitate corriguntur. Primus ē intellectus excecati illuminatio. Scd̄s volūtatis deꝑrauate ꝑmutatō. Tertius ꝯcupie refrenatio. Pꝛio ergo ex aduerſitate intellect᷒ illuminat̄. Circa qd̄ ſciēdum: q̄ oculus aīe ad videndū ea q̄ ſunt agēda ē intellect᷒. Eſt .n. ſic̄ lucerna in domo: ꝑ quā cernunt̄ oīa q̄ in ea ſūt: q̄ ſi extinguit̄: iam oīa in tenebris ſūt: ꝛ nihil videri pōt. Sic ꝛ ſi lumīe intellectus obtenebꝛeſcit q̄cquid in te erit tenebroſum erit. Iuxͣ illō qd̄ dr̄ ī euā. Si ocul᷒ tu᷒ fuerit neq̄ꝫ .ſ. ꝑ luminis ꝑuatōnē: totū coꝛp᷒ tuū tenebꝛoſū erit

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

Diabolus aũt volens hominẽ totaliter pdere:in
tenebꝛis peccatoꝝ incipit ab intellectu qꝛ eſt lu/
cerna:vt ipm obſcuret ne videat qđ agendũ ſit:
hoc enĩ habito facile eſt ei hominẽ ducere quo
vult: ſicut qui duxerit cecũ quocũqꝫ ſe vertat ce
cũ faciliter trahit. Exemplũ in Nabulchodono
ſoꝛ qui in pſperitate cõſtitutus in tantã mẽtis ce
citate deuenit vt ſupbe diceret. Nonne hec ẽ ba
bylon magna:quaꝫ ego edificaui in robur forti
tudinis mee ꝛc̃. Sꝫ hoc dicto fuit ita a deo puni
tus:vt amiſſo vſu rõnis: verteretur in beſtiã:qꝫ/
tum ad eſtimationẽ alioꝝ aſpicientiũ eum.vnde
cũ beſtijs in deſerto habitauit p. vij.tpa.i.annos
vel ſm alios.i.ſeptẽ mẽſes Dañ.iiij. de pe.diſt.i.
§.ex his itaqꝫ. Secũdo ex aduerſitate volun/
tas deprauata in melius cõmutatur. Aliqñ eniꝫ
cõtingit qꝫ hõ rebus tpalibus deditus tm̃ imergi
tur in eaꝝ amoꝛem qꝫ nullis pſuaſiõibus moni/
tis ſeu pdicationibus euelli põt : ſed inſepabilit̃
cũ mundo videtur ligatus ſm illud pſ. Conglu
tinatus eſt in terram venter meus. Aliq vero ad
modũ terreſtriũ aĩalium repẽtiũ que a terra ele
uari ñ pñt:terrenis ꝛ caducis inhiant ꝛ adherẽt
Tunc aũt iraſcentis dei ſignũ eſt:ſicut dictum eſt
ſupꝛa:ſi ſic laſſatis habenis libere agãt: quicqđ
eoꝝ volũtati placitũ fuerit nulla aduerſitate cõ/
cuſſi. His enĩ tanqꝫ deſperatis: diuina ſeueritas
acrius ſupliciũ ꝛ̃ſeruat. Vñ pulchꝛe dicit. Vale.
max. Lento gradu ad ſui vindictã diuina proce
dit ira. Tarditatẽqꝫ cum ſupplicij grauitate cõ/
penſat. Et in Iſaia.xxvi.c.dicitur. Miſereamur
impio ei.ſ.in hac vita nõ aduerſando. Et poſtea
ſubditur:ꝛ nõ dediſcat facere iuſticiã. Et ſecun/
do Macha.vi. Nõ ſinere peccatoꝛibus ex ſñia:
id eſt ad ſui placitũ agere:ſꝫ ſtatim vltionẽ adhi/
bere:magni bñficij indicium eſt. Non enim ꝛc̃.
Et Aug. Nihil infelicis infelicitate peccantium:
qua pena nutrit̃ impietas:ꝛ mala volũtas velut
hoſtis interioꝛ roboꝛat̃. Manaſſes rex iuda peſ
ſimus fuit ſup oẽs reges iuda:ꝛ diutius regna/
uit multa mala faciẽdo : ppter que tãdẽ captus
a rege aſſyrioꝝ:ꝛ ductus in babyloniã in carce/
rẽ:cõuerſus ad veram pñiam orãs exandit᷑ fuit
ꝛ reductus in hierſm in regnũ ſuum.ij.palip.xx
iij. Tertio ex aduerſitate cõcupia refrenat̃. Cuꝫ
enim coꝛpus p flagella atteritur coꝛ circa libidi
nis delectationes nõ vagatur. Non.n.vacat de
carnalibus cogitare. Et hoc ad bonũ interioꝛis
hominis pcedit. Vñ dicit Greg. Quis neſciat qꝫ
multo meli᷑ ẽ ardere flãmis febꝛiũ qꝫ igne vici/
oꝛũ:ꝛ tñ cum febꝛe coꝛripimur:medelã ꝗrimus
ac vicioꝝ eſtum q occupare nos poterat cõſidera
re negligimus. Videmus imaniſſimas beſtias a
maxis voluptatib᷑ coherceri doloꝛis metu. Fili/
us pdigus accepta poꝛtione ſubſtãtie dum oĩa
cõſupſiſſet in regione longinqua viuendo luxu/
rioſe:neceſſitate famis vrgẽte ad pr̃em rediit re
ctis voluptatibus ſui s. Lu.xv. In vitis patruꝫ
legitur:qꝫ cũ quidam de foꝛnicatione foꝛtiter tẽ
ptaretur:nec ieiunijs:vigilijs : ꝛ orõnibus ceſſa
ret temptatio:tandẽ abbas ſuus pcepit alijs mo
nachis qꝫ multas ei moleſtias facerẽt:et cũ hoc
eum accuſarent tanqꝫ ipe alijs feciſſet iniurias.
Qui poſt aliquot tpa interrogatus ab abbate ſi
amplius tẽptaret̃:rñdit mihi viuere ñ licet:ꝛ foꝛ
nicari libet. Alij võ tres fructus videntur pti
nere ad iuſtos qbus etiam expedit ſufferentiam
hr̃e circa penaꝝ exercitia. Et ẽ pmus fructus ar
gumentũ expientie:ſecũdus ſcutũ cuſtodie:ter/
tius premiũ gloꝛie. Pꝛimus ergo fructus eſt
argumentũ expientie quo qs experitur pprias
vires. Nemo.n.dicit Greg. qꝫtum pficit inter p
ſpera cognoſcit:ppter qđ decipiũtur aliqui glo/
riantur ſe multas virtutes hr̃e: vicijs ſe ñ ſubia
cere:nulla aduerſitate ferri. Sed tales interduꝫ
ſi ſe ex aliqbus iniurijs illatis ſe tangi cõſpexerint:
ptinus in verba cõtumelie vel ſigna impatiẽtie p
rumpũt. Et ideo dr̃ Ecc̃i.xxvij. Vaſa figuli pbat
foꝛnax ꝛ hoĩes iuſtos tẽptatio tribulatõis. Nõ
enim artẽ gubernandi mare trãquillũ aut ven/
tus obſequẽs oñdit:ſed cũ fluctus inundãs gu
bernacula eruperit:vel vẽtus validus nauẽ cõ
cuſſerit. Sathan a deo petiuit ptãtem qꝫ in Job
manũ mittere poſſet ad hoc qꝫ de ipſo expimen/
tũ ſumeret Job.i. Scõs fructus ex aduerſis
ſequẽs iniuſtis:eſt ſcutũ cuſtodie: apl̃s.ij.ad Co
rin.xij.teſtatur:qꝫ ad ſui cuſtodiã datus eſt ei ſti/
mulus carnis: Cuius rõnem ibi aſſignat dicẽs:
Ne magnitudo reuelationũ extollat me. Vñ cũ
dñm ter rogaret vt ſtimulũ a ſe auferret : ꝛ dixit
ſibi. Sufficit tibi grã mea.q.d. Eſto cõtentus ſi te
p aduerſa flagellatuꝫ mihi gratum pſeruo. Hoc
pculdubio p expientiam videmus : qꝫ freqñter
ſanctus hõ:niſi ſub diſciplina aliqua arceat̃ :fa/
ciliter ad aliqua plabitur. Natura.n.hũana pp
ſui coꝛruptionẽ pclivioꝛ ẽ ad vicia qꝫ ad virtu/
tes:ꝛ ideo ſtatum ipa ſua libertate abutit̃ : niſi ali
qua aduerſitate terreatur. Vñ dicit Gre. de Sa
lomone qꝫ iccirco coꝛ ſalomonis fũditus ſapiaꝫ
deſeruit:qm̃ eũ nulla exterius diſciplina cuſto/
diuit. Legit̃ de quodã qui orãs ꝛ recõmendans
ſe.b. Thome martyri de cantburia p ſanitate ob
tinẽda:cum recupaſſet dubitans vtrũ vtile eſſꝫ
aĩe ſue:oꝛauit vt reuerteret̃ infirmitas ſi aĩe ſue
vtile foꝛet:ꝛ reuerſa eſt. Tertius fructus ẽ pre
miũ gloꝛie. Ubi ſciendũ eſt:qꝫ iſte ẽ quidã gene/
ralis fructus qui cõſequit̃ ad oĩa pdicta. Unde
ſola hec cõſideratio ſufficiens ẽ ad mitigandum
aduerſitates. Conſideratio.n.pmij minuit vi᷑ fla
gelli vt dicit Gregoꝛius. Eſt tñ ſciendũ qꝫ mũda
na aduerſitas directe oꝛdinat̃ ad premiũ gloꝛie
ſicut ad pprium effectũ. Vñ Iſa.v.dr̃. Ecce agri/
cola expectat pcioſum fructuꝫ terre:patienter fe
rens donec accipiat tpaneũ ꝛ ſerotinũ. Ezechiel
pegrinus ꝛ exul in caldea ſtãs in medio captiuo
rũ vidit celos aptos: ꝛ habuit multas viſiones:

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

ad innuendū ꝙ qui ꝯuerſātur in mūdo vt ꝑegri ni mūdo deſpecti ⁊ oppreſſi : diuinis ꝯſolationibus replētur Ecc. i. Et Stephanus inter pſecutiones ictus lapidū vidit celos aptos. ¶ Ad h̄ pōt induci illud Luc. viij. Hi afferūt fructum in patiā. Ubi notātur tria: preparatio fructificabilis: ibi. ſ. ſignati ꝑ bonā terra. ¶ In q̄ ꝯcurrūt q̄tuoꝛ. ſ. ꝙ terra cordis n̄ ſit ꝑ curioſitatē q̄ſi a viatoribus ꝯculcata. ¶ Secundū ꝙ ſit ſpinis cupiditatis purgata. ¶ Tertiū ꝙ ſit a lapidibus ſupbie liberata: ⁊ in hūoꝛe hūilitatis fūdata. Iſta tria cōmuniter inducūt triſtitiā ⁊ impatiam. ¶ Quarto ꝙ ſit veritate ſcripture ſeminata. ¶ Secundo notatur lucratio delectabilis: ibi: fructū afferūt Et de fructibus qui delectant habes hic ſupra. ¶ Tertio notatur exercitatio cōmendabilis: ibi: in patientia. Quid ſit patientia ⁊ de laudibꝰ eius ⁊ inducīuis: habes ſupra in. c. iſto ꝑ totum.

¶ De pſeuerantia quid ſit: ⁊ circa que ꝯſiſtat: et de eius effectibus. c. viij.

Ultimo reſtat videre de virtute pſeuerātie. Circa quā tria tm̄ conſideremus. ¶ Primo q̄d ſit ⁊ circa quid exiſtat. ¶ Secūdo de eius extremis malitijs. ſ. mollitie ⁊ pertinacia. ¶ Tertio de eius effectibus. ¶ Ad videndū aūt quid ſit pſeuerantia ⁊ circa q̄d conſiſtat: videndū ē q̄uo ad virtutē fortitudinis ptineat. Ex hoc enim apparebit non ſolū eius materia: ſed etiā aliaꝝ virtutū que fortitudini annectūtur. ¶ Eſt ergo ſciendom ꝙ fortitudo eſt virtus principalis reſpectu omniū virtutū reſpicientiū aliqua ardua: ⁊ in q̄bus ē difficile firmiter pſiſtere. Huiuſmodi quidem ratio eſt: qꝛ ad virtutē principalē ptinet generalē modū ꝯſtituere circa aliquā materiam: ⁊ in illa attendere qđ eſt difficillimū ⁊ maxime arduū. Hoc enim ad principalitatē virtutis ptinet Modus aūt generalis quē ꝯſtituit fortitudo eſt firmiter pſiſtere in his que difficultatē habent. Quāto ergo difficilius eſt in aliquo arduo ſe habere: tanto principalioꝛ eſt virtus : q̄ circa illud firmitatē p̄bet animo. Difficilius eſt aūt firmiter ſe habere in ꝑiculis mortis in quibus cōfirmat animū fortitudo: q̄ꝫ in maximis bonis ſupandis vel adipiſcēdis: in q̄bus firmat animū magnanimitas: vel in maximis ſūptibus expēdendis: in quibus firmat animū magnificētia: vel in ſufferendo eq̄nimiter aliena mala ꝯtriſtantia mētem in q̄bus firmat aīm patientia: vel in cōſtāti pmanentia actuū virtuoſoꝝ vbi ꝯfirmat animum pſeuerantia. Nā firmare aīm circa ꝑicula mortis ē diſpendiū pſone. In alijs aūt pōt eſſe diſpendiū bonoꝝ tpalium aut delectatōnis animi vel quietis. Et apparet ꝙ fortitudo ē p̄ncipalis in materia arduoꝝ ⁊ difficillimoꝝ: cui ille quattuoꝛ ānectūtur ſicut ſecūdarie p̄ncipali. Conueniūt. n. cū ea in materia: qꝛ omnes tendūt in aliq̄đ arduū. Sꝫ excedūtur ab ea in hoc ꝙ illud arduū quo tendit fortitudo: eſt oīm arduoꝝ difficillimū. Et hec duo requiruntur ad hoc ꝙ aliqua virtus iungatur alicui p̄ncipali. ſ. ꝯuenientia in materia: et exceſſus ſup eū q̄ſtum ad eius maximū. Ex p̄dictis ergo apparet ꝙ virtus pſeuerantie de qua ad pn̄s eſt ſermo: fortitudini adiūgitur tanq̄ꝫ ſecundaria principali: vtpote aīm firmās ne timore infatigationis laxet̄ ex diuturnitate boni operis. Et hec ē quedā difficultas in ſuſtinendo: minoꝛ tm̄ ea que ſunt cōtra mortis ꝑicula. Un̄ quedā diffinitio magiſtralis dat̄ de pſeuerātia talis. Perſeuerantia eſt pmanētia in bono diuturnali ⁊ finali. Tullius v̄o in. i. rheto. ſic eam deſcribit Perſeuerātia eſt circa bn̄ conſiderata ſtabilis ⁊ ꝑpetua manſio. Ad inſinuandū virtutē pſeuerātie: angelus p̄cepit Lot egredienti de terra ſodomoꝝ: ꝙ non reſpiceret poſt tergū: cuius ꝯtrariū fecit vxoꝛ eius: que iccirco verſa ē in ſtatuam ſalis. Gen̄. ix. In hoc inſinuat dn̄s: ꝙ incipienti bonū opus non eſt deſiſtendū ab eo ꝑ contrarium actum: qꝛ ſicut ipe dicit in euāgelio. Nemo mittens manum ad aratꝝ ⁊ reſpiciens retro : aptus eſt regno dei. Lu. ix. §. I.

Extrema perſeuerantie

ſunt duo: vnū ſm̄ defectū: ⁊ dicitur mollicies aliud ſm̄ exceſſū: ⁊ dic tur ptinacia. Mollis dicitur a muliebritate ⁊ ſicut pſeuerātia in hoc conſiſtit: ꝙ non recedit a bono ꝓpter diutinam pſectionē difficiliū ⁊ arduoꝝ: ita mollis dicitur qui ō facili recedit a bono ꝓpter aliqua difficilia que ſuſtinere non pōt. Nam d̄r molle qđ facile cedit tangenti: non aūt iudicat̄ molle qđ cedit fortiter impellēti. Nam valde ſtabilia cedūt a maximis impellētibus: vt turres a machinis: nec tm̄ dicūtur molles. Silr̄ ſi quis deficiat a multū impellentibus: vt ſunt ꝑicula mortis: nō d̄r mollis : ſꝫ timidus: ſed mollis d̄r qn̄ circa quedā alia n̄ taꝫ difficilia cauſātia animi fatigationē: vel triſtitiā ꝑp diuturnitatem tp̄is recedit a bono ope. Mollis fuit pp̄ls iſrael qn̄ in deſerto fatigatus ex itinere cepit murmurare. Similiter qn̄ reuerſ̄ exploratoribꝰ terre ꝓmiſſionis: volebant reuerti ī egyptū audita relatione eoꝝ. Sꝫ nō fuit mollis Joſue caleph firmi pmanētes ¶ Pertinax autē d̄r qui in ꝓpria ſn̄ia pmanet plus q̄ꝫ oꝫ. Un̄ pertinax valde tenax d̄r q̄ vult ſe tenere firmiter ī oībus que ꝯcipit. Et naſcit̄ ſm̄ Gre. in moral. hoc viciū ex inani gl̄a. Hec eſt aūt dr̄a inter angeluꝫ ⁊ hoīem: qꝛ angelus cū apprehēdit intellectu aliquā rem ſubito intelligit eā ſine diſcurſu rōnis: cum oībus eius ꝓprietatibus: ⁊ ſic etiā volūtate īmobiliter adheret. (cui ꝑ amoꝛē adheret. Hō. n. cū ſit rōnalis non intelligit niſi ꝑ diſcurſū rōnis de noto ad ignotū ꝓcedendo: ⁊ qđ ei aliqn̄ videt̄

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

demōſtratio: appet ei ars dialetica ꝓbatio: vel ſo
phiſtica. Et qꝛ appheſiue rñdz appetitiua: iō ēt vo
lūtas ñ adhēt apphēſis imobilr: ſʒ variabilr. Per
tinʒ ḡ ad hoiem ñ ſꝑ in eodē ꝓpoſito ꝑmanere qꝛ
hoc eēt ſequi naturā angeli ñ hois: qḋ eēt ꝑſūp
tuoſū. Vñ dicit xxij. q. iiij. Diffinitio in cauta lau
dabilr ſoluēda eſt nec ē ꝑuaricatio: ſed temerita
tis emēdatio. Exēplū. Aſabel fr̄ Joab curſoꝛ ve
lociſſim⁹: qꝛ ꝑtinaciter voluit pſequi abner: nec
ſuaſiōib⁹ ei⁹ voluit deſiſtere: occiſus eſt ab eo. ij.
Regū ij. .§. ij.

Tertio loco agēduʒ eſt

de effectib⁹ pſeuerātie: qui ſūt ꝗtuoꝛ: hʒ eni ſola
optata impetrare. Inſueta in naturā mutare.
Acquiſita ꝯfirmare: ⁊ ꝟtutes oēs in bono cōfir
mare. ¶ Primo ei optata īpetrat. Perſeuerātia ei
facit rōne eē ꝯtinuā ⁊ diuturnā: Hec āt ꝯtinui
tas ſiue diuturnitas ītelligēda ē ꝙ ſtatutꝭ tꝑib⁹
et horis ſꝑ orēt: vel alijs bonis opib⁹ īſiſtat: l' ſal
tē deſideriū bñ opandi ꝯtinuet. Cōtinua āt oro
excluſa ꝗcūqꝫ tꝑis īteruallo ñ ē poſſibilis: tū qꝛ
oꝫ alijs multis intēdere: tū ēt qꝛ pp corpis fra
gilitatē ⁊ nature corruptiōeʒ nō pt tantā mētꝭ in
tenſionē hre. Item ñ ē vtilis tāta orōnis aſſidui
tas. Nā ꝗtitas vniuſcuiuſqꝫ rei dꝫ eſſe ꝓportio
nata fini ad quē ē: ſicut tāta dꝫ eſſe ꝗtitas medi
cine: ꝗtam regrit ſanitas īducēda: finis aūt orō
nis ē excitatio hūani deſiderij in deū: debʒ ergo
eſſe tanta orōnis ꝓlixitas: quantū ē vtile ad exci
tandū feruorē deſiderij. Cū vo hanc mēſurā ex
cedit: ita ꝙ ſine tedio durare ñ poſſit: ñ vltra orō
ꝓtendēda ē. Vñ Aug. ad ꝓbam. Dicunt frēs in
egypto crebras quidē orōnes hre: ſʒ eas breuiſ
ſimas ⁊ rapti quodā mō iaculatas: ne illa vigilā
ter erecta: ꝗ oranti plurimū ē nccia: ꝑ ꝓductores
moras euaneſcat atqꝫ ebetet intētio. Ac ꝑ hoc ēt
ipſi ſatis oñdunt hanc intētōnē: ſicut ñ eē obſer
uandā ſi ꝑdurare ñ pōt: ſic ſi ꝑdurauerit nō cito
eē rūpendā. Hiero. de inſtātia orōnis ſic ait. Im
portuna in euāgelio mulier tādē meruit audiri
ſ. chananea clauſo oſtio cū ſeris licʒ media nocte
ab amico amicus panes accepit ⁊c. de pe. di. i. Ex
ēplū ēt de apl'is qui: vt dr̄ Actuū. i. erāt pſeuerā
tes in orōne ⁊ ſic acceperūt ſpm̄ ſanctū copioſe.
¶ Secūdo pſeuerantia inſueta in naturā ⁊ per
ꝯñs in delectationē cōmutat. Frequētia. n. opan
di habitū virtutis inducit ſm pħm. ij. ethi. dicen
tē ꝙ ex frequēter iuſta opari ſeu agere ſum⁹ iu
ſti: at ex frequēter tꝑata facere tꝑati. Et ſic ō alijs
Habitus aūt eſt qualitas difficile mobilis ſicut di
cit pħs. Et iō ſm Tulliū ad modū nature ē rōni
ꝯſentaneus: pp qḋ hō ad bona aſſuet⁹ ⁊ delecta
biliter ⁊ abſqꝫ difficultate opatur. Vñ dicit Gre.
in epiſtolis. Subito ꝓcedenti de vmbra ad ſolē:
de ocio ad laborē: graue cernit eſſe qḋ incipitur
ſʒ poſtqꝫ ſueſcere ceperit vſus: tollit difficultatē:
inuenit facile eſſe qḋ impoſſibile añ putauit. Si

quis ergo vult eſſe virtuoſus: neceſſe hʒ virtu
tes frequētare. Nā videm⁹ naturā ꝯtinue opan
do ex modica nuce additiōe inꝑceptibili magnā
arborē facere: ꝓuaʒ materiam ꝯtinuate nature
opantis in maximū corpus excreſcere: ⁊ aquaʒ
mollē pſeuerāti ꝑcuſſione ſuꝑ durꝫ lapidē cadē
do cauare. Hoc totū bonum efficit pſeuerātia in
actibus moralib⁹: multo efficaci⁹ ꝙ natura in na
turalibus reb⁹. Cecus a natiuitate a xpo illumi
natus cū eū prius ignoraret: ꝯtra phariſeos cō
minātes ⁊ blaſphemātes ꝯſtāter in ꝯfeſſione ve
ritatis pſeuerauit Joā. ix. Exemplū de Nicolao
ſene incōtinētiſſimo: ꝓ quo andreas pſeuerans
in orōne obtinuit vt ꝯtineret. Tertio pſeuerātia
acꝗſita ꝯſeruat. Freqnter. n. hō ꝗ virtutes mul
tas acꝗſiuit: ex corꝑe ⁊ negligētia eas ꝑdit. Naʒ
licet ꝑ virtutē habeat ꝙ ſit bon⁹: ñ tñ hʒ ꝙ ſemꝑ
in bono ꝑſiſtat. Ad hoc. n. requirit gratuitū dei
donū ꝯſeruātis hominē in bono vſqꝫ in finē vi
te. Cū. n. liberꝝ arbitriū de ſe ſemꝑ ſit ꝯuertibile:
ꝗdiu viuimus in hac vita vt dictū ē ſupra: ñ da
tur ei ꝑ habitus ꝟtutū etiā infuſaꝝ: ꝙ ſe īmobili
ter in bono ſtatuat. Vñ dicit Aug. in li. de corre
ptione ⁊ gr̄a: ꝙ ꝑmo homini datū eſt: ñ vt pſeue
raret ſʒ vt pſeuerare poſſet. Et hoc multo magis
verificat in ſtatu nature corrupte. Et ſic pꝫ ꝙ ad
ꝯſeruationē virtutū regritur pſeuerātia ꝟtutū:
ꝗ negligentiā ⁊ torporē tollit: ⁊ ꝟtutes in opatio
ne ſemꝑ vireſcere facit. Vñ dicit Augu. ꝙ pſeue
rātia magnū donū dei ē: quo cetera dei dona cō
ſeruant. Daniel pp crudele regꝭ Darij edictū: tri
nā orōnem quā añ deū faciebat. i. ter in die ñ di
miſit: ſʒ ꝯſtāter in his bonis ꝗ agere cōſueuerat:
pſeuerauit Dañ. vt hr̄ thob. viij. c. Exemplū etiaʒ
de ſara vxore thobie. ¶ Quarto pſeuerātia ꝟtu
tis in bono ꝯſumat: ſm enim aplm̄. i. ad corin. ix.
Multi quidē in ſtadio currūt ſed vnus accipit
brauiū: qḋ de pſeuerante ē intelligēdū ſm glo.
Vñ dicit Grego. in moral. In caſſū bonū agit: ſi
añ vite terminū deſerat: qꝛ ⁊ fruſtra velocit cur
rit: ꝗ priuſqꝫ ad metā venerit: deficit: ⁊ de pe. di. ij.
Multi bñ incipiūt. ⁊ c. ſequenti. Et Chriſ. dicit.
Tolle pſeuerātiā: nec obſequiū mercedē hʒ: nec
bñficiū gr̄as: nec laudē fortitudo. Deniqꝫ ñ ꝗ in
cepit: ſed ꝗ pſeuerauerit vſqꝫ ī finē hic ſalu⁹ erit.
Et igit vt dicit Bern. ſingularis filia ſūmi regis:
ꝟtutū finis ⁊ ꝯſūmatio. Et qꝛ tm̄ bonū ꝑ iſtā acq
rit: iō diabol⁹ multū ei inſidiat. Vñ dicit Bern. ī
ep'lis. Scias diabolū ſoli ſemꝑ pſeuerantie inſi
diari: quā ſolā virtutē nouit coronari. Ergo ſtu
de pſeuerantie ꝗ ſola coronat. Et ſignauit deus
Gen. ij. loquēs ad ſerpentē. Et tu quidē inſidia
beris calcaneo eius. Per calcaneū nāqꝫ intelli
gitur extrema ps vite cui diabol⁹ multū īſidiat:
ſʒ ꝯtra eius inſidias pſeuerātia ei⁹ caput cōterit.
Complementū ergo ⁊ ꝯſeruatio operꝝ nr̄oꝝ ē pſe
uerantia. In lege iubet in oī ſacrificio cauda of
ferri Leuit. iij. Et Jacob filio ſuo ioſeph tunicā

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

ſecat vſq₃ ad talos totũ corpus tegentē. Gen.xxxvij. Et nota q̄ pſeuerātia ē virtus ſpālis put importat ppoſitũ pſiſtendi in bono: nec deficiendi pp aduerſa vllo tp̄e: ſ₃ put importat ipam actualē ꝯtinuationē in bõis opib⁹ vſq₃ in finē vite: nõ ptinet hoc ad ṽtutē ſpālem. Et de hac dicꝭ Aug. de pe. di.iiij. Si ex bono. Cur hoc vt hõ finiat hanc vitā añq₃ ex bono muteꝭ in malum cur aũt illud alijs doneꝭ alijs n̄ doneꝭ: ignoraꝭ. Id tñ donum dei eē in bono pſeuerantiā ſm ſcripturas fateāꝭ nobiſcum. Et cur alijs deꝭ: alijs n̄ deꝭ: ſine murmure aduerſus deũ dignētur ignorare nobiſcũ.

Titulus quartus de tpantia. Quid ſit tēperantia: ꝛ circa quā materiā verſatur. c.i.

P Oſt hoc agendũ eſt de tpantia. De q̄ quatuoꝛ vidēda ſũt. Et primo qd ſit: ꝛ circa quā materiā verſatur. Secundo de ptibus eius integralibus. ſ. verecundia ꝛ honeſtate. Tertio de ptibus ſubiectiuis. ſ. abſtinētia: ſobrietate ꝛ caſtitate. Quarto de ptibus potētialibus. ſ. ꝯtinētia: mãſuetudine: clemētia: modeſtia: eutropelia ſtudioſitate: ꝛ hũilitate. Ad primi euidentiam duo breuiꝭ ſũt vidēda. ſ. de rõne appropriatõis h⁹ nois tpantia ad ſpālē virtutē: ꝛ de ipa materia ſeu obiectione ṽtutis. Sciendũ eſt igiꝭ q̄ ſm cõſuetudinē hũane locutiõis: aliq̄ noia cõia reſtringunꝭ ad ſignandũ ea ſolũ q̄ ſũt pcipua inter illa q̄ ſub tali cõi ſignatõe ꝯtinenꝭ: ſicut nomē vrbis qḋ cõiter ꝛ indñter ſignificat q̄lib₃ ciuitatem. Anthonomatice accipiꝭ p ciuitate rome. Scḋm hoc ḡ nomen tpantia dupl'r põt accipi. Uno mõ ſm cõitatem ſue ſignificatiõis: ꝛ ſic tpantia nõ ē ṽtus ſpālis: ſ₃ potius gñalis. Uel põt dici ꝯditio ſequēs oēm virtutē: ſm qḋ quedā moderatio regritur in q̄libet ṽtute morali. Hoc. n. iportat nomē tpantia. Significat. n. quandā temperiē: quā rõ põit in hũanis opationibus ꝛ paſſionib⁹. Alio mõ ꝯſideraꝭ q̄ſi āthonomatice: ſm qḋ ſignificat moderationē in his q̄ hñt maxie hoiem allicere ꝛ a bono rõnis abducere cuiuſmõi ſũt delectationes ciboꝝ ꝛ venereoꝝ. Et hoc mõ tpantia ē virtus ſpālis. Ex hoc autē faciliter apparet circa quā materiā exiſtit. Dictũ eſt. n. ſupra: q̄ ad virtutem moralē ptinet ꝯſeruare bonũ rõnis ꝯ paſſiones eius ordini repugnātes. Concupiſcẽ aũt delectationũ tact⁹: circa q̄s tpantia ꝯſiſtit: maxie ſunt rõni repugnātes. Nā delectatio tāto ē vehemētioꝛ: q̄nto ꝯſeqtur opationē magis ꝯnaturalem. Maxime aũt aīalibus naturales ſũt opationes: q̄bus ꝯſeruaꝭ hũana natura: hec aũt ꝯſeruatio ꝯſideraꝭ vel ĩ indiuiduo: ꝛ hoc ſit p cibũ ꝛ potũ. Uel in ſpecie: ꝛ hoc ſit p ꝯiunctionē maris ꝛ ſcẽ. Etiõ circa delectatiões ꝛ ꝯcupias reprimēdas: ciboꝝ ꝛ potuũ ac etiā venereoꝝ pprie h₃ cõſiſtere tpantia. Uñ dicit Aug. in li. de lib. ar. Tpantia eſt affectus coercēs ꝛ cohibēs appetitũ ab his rebus q̄ turpiter appetunꝭ. Et Tullius in. i. rheto. dicit. Tpantia ē rõnis in libidinē atq₃ alios n̄ rectos aīmi imper⁹: firma ꝛ moderata dñatio. Sancta iudith tpatiſſima fuit in oĩ gñe tpantie. Nam ſicut dicꝭ Hiero. Ieiunijs erat ꝯfecta: lugubri habitu ſordidabat: ciliciũ hñs ſup lumbos ſuos: ſecretũ cubiculũ in ſupioꝛibus dom⁹ fecerat: vbi clauſa mãebat cũ puellis ſuis. Sicq₃ ſuā viduitatem in ſãcta puritate ducebat Judith. viij. ꝛ. ix. Et Aug. Princeps oĩm vicioꝝ: dũ videret adam ex limo terre ad imaginē dei factũ pudicitia oꝛnatũ: tpantia cõpõitũ: charitatis ſplēdidũ: pmos pntes illis donis ac tantis bonis ſpoliauit pariter ac pemit: de pe. di. ij. §. I.

De partibus tēperantie integralibus.

Nota ſm b. Tho. 2ª 2ᵉ. q. cxliiij. arti. i. in coꝛ. q. q̄ alicui⁹ ṽtutis cardinalis triplices ptes eſſe pñt. ſ. integrales: ſubiectiue ꝛ potentiales. Partes integrales alic⁹ ṽtutis dicunꝭ ꝯditiões q̄s neceſſariũ ē ꝯcurrere ad virtutē: ꝛ ſm hoc due ſũt ptes integrales tpantie. ſ. verecũdia p quā aliq̄s refugit turpitudinē tpantie ꝯtrariā ꝛ honeſtas p quā aliq̄s amat pulchritudinē temperātie. Nā inter ṽtutes pcipue tpantia vēdicat ſibi quēdā decoꝛē: ꝛ vicia intpantie maxie turpitudinē hñt. Partes aũt ſubiectie h⁹ virtutis ſũt ſpēs eius. Dz aũt diuerſificare ſpēs virtutũ ſm diuerſitatem materie vel obiecti. Eſt aũt tpantia circa delectatiões tact⁹: q̄ diuidũtur in duo gña. Nā q̄dā ordinātur ad nutrimētũ: ꝛ in his q̄tũ ad cibũ ē abſtinētia: q̄tum ad potũ eſt ſobrietas. Quedā ordinātur ad vim gñatiuā: ꝛ in his q̄tu₃ ad delectationē pncipalē ipius cõiter ē caſtitas: q̄tũ ad delectatiões q̄ ſunt in tactu ꝛ oſculis et amplexibus ꝛ hi⁹ ē pudicitia. Partes potētiales virtutis dicunꝭ virtutes ſcḋarie: q̄ modũ quem pncipalis ṽtus obſeruat circa aliquā materiam ille idē obſeruaꝭ in q̄buſdā alijs materijs: in quibus n̄ eſt ita difficile. Pertinet aũt ad tpantiam moderari delectatiões tact⁹: q̄s difficili⁹ ē moderari. Uñ q̄cunq₃ virtus moderationē aliquam opaꝭ in aliq̄ materia: ꝛ refrenatõnē appetitus in aliqḋ tendētis ponaꝭ ps potētialis tpantie: ſicut ṽtus ei adiũcta. Qḋ contingit tripl'r. Uno mõ in interioꝛib⁹ motib⁹ aīmi. Alio mõ in exterioꝛibus motib⁹ ꝛ actib⁹ coꝛpis. Tertio mõ ex iterioꝛibus reb⁹. Preter motũ aũt ꝯcupiſcẽ quē moderaꝭ ꝛ refrenat tpantia tres mot⁹ inueniũꝭ in aĩa tendentes in aliqd. Prim⁹ q̄dē ē motus volũtatis ꝯmote ex ipetu paſſiõis: ꝛ hũc modũ refrenat ꝯtinentia: ex q̄ ſit vt l₃ hõ imoderat⁹ ꝯcupias patiaꝭ: nõ tñ volũtas vinciꝭ ſ₃ reſiſtit. Ali⁹ mot⁹ interioꝛ in aliqḋ tendēs ē mot⁹ ſpei ꝛ audacie q̄ ipam ꝯſeqꝭ. Et hũc motũ moderaꝭ ſeu refrenat humilitas.

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf